

Molnár Ferenc könyvei

KIS HÁRMASKÖNYV

Három kis kötet tokban Elbeszélések Ára kötve 6 korona

A PÁL-UTCAI FIÚK

Diákregény Ára 4 korona

AZ ÉHES VÁROS

Regény két kötetben
Második kiadás Ára 6 korona

HÉTÁGÚ SÍP

Tréfák, karcolatok, tárcák
Ára 3 koronaEgy gazdátlan csónak
története

Regény Ára 4 korona

JÓZSI
ÉS EGYÉB KIS KOMÉDIÁK

Második kiadás Ára 3 korona

Ketten beszélnek

Tárcák, rajzok Ára 4 korona

MUZSIKA

Elbeszélések Ára 4 korona

A FARKAS

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

AZ ÖRDÖG

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

A TESTŐR

Vígjáték három felvonásban
Ára 2 korona 50 fillér.

LILIOM

Egy csirkefogó élete és halála.
Külvárosi legenda hét képben.
Ára 2 korona 50 fillér.

RABOK

Regény Ára 4 korona

Ezen könyvek megrendelhetők:

Lampel R. könyvkereskedése,
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, Andrassy-út 21. sz.Urmánczy Nándorné
Szakácskönyve
az úri világ izlése.A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felsegítésére fordítja.Eltér az eddigi sablonos rendszertől.
A mai viszonyokhoz alkalmazkodik.
Közel 500 eredeti ételreceptjét a
szerző maga próbálta ki és a ki-
utána csinálja biztosra mehet.
Főszempon'tja: takarékoság, izle-
tesség, egészség.
Kiállítás művészi: címfődelét Glatter
Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPTEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál
Budapest, VI., Andrassy út 21.LAMPTEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI. ker., Andrassy út 21. sz. és minden
hazai könyvkereskedésben megrendelhető:LAGERLÖF ZELMA
GÖSTA BERLING

Regény két kötetben

Fordította
BENEDEK MARCELL

Ára 8 korona

LAGERLÖF ZELMA
AZ ANTIKRISZTUS
CSODÁI

Regény két kötetben

Fordította POGÁNY KÁZMÉR

Ára 6 korona

Rendelésnél

szíveskedjék lapunkra
hivatkozni.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

Minden számában sok érde-
kes vadászati fénykép-felvéte-
leket közöl. Szakszerű cikkeket
ismert íróink írnak. Rovataiban
minden vadászati ügyben fel-
világosítást kap az olvasó ésaz összes bérbeadó vadász-
területek árverésének idejét
közli.A díszesen kiállított lap ha-
vonként háromszor jelenik meg
és előfizetési ára félévre 6 kor.Mutatványszámot a kiadóhivatal szívesen küld
Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

45. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 7.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.Egyes szám
ára 40 fillér.Előfizetési
feltételek:Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.A "Világkrónika"-val
negyedévenként 1 koronával
több.Külföldi előfizetéseken a postailag meg-
határozott viteldij is esatolandó.

KILÁTÁS A DUNA-SZÁVA ELÖNTÖTT VIDÉKÉRE A KALIMEGDÁNROL.

AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jelfy Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

NOÉMI FIA.

REGÉNY. IRTA LACZKÓ GÉZA.

(Folytatás.)

— Szegény színészek vagyunk... — kezdett helyzetük, kilétük magyarázásába Lányiné. A férfiak bort kértek s letelepedtek a padokra. A vöröshajú, nagy homlokú paraszt meghallgatta, kiszolgálta őket, aztán egyedül maradtak. A nők rögtön átmentek a konyhába, lehúzták magukról a lezuhatót s a láng közelébe tartva szárogatták; Lányiné elázott pogácsáit kezdte újra sütni. Egy helyre, telt parasztlány egy ideig megvetően vizsgálta őket, aztán begyenesen elkopogott ő is magassarku eszmájában. Mintha az egész csárdát rájuk hagyták volna!

Az ivóban már pattogott a kártya, Maros hírül vitte már a konyhába a határozatot, hogy itt fognak aludni a padokon, mikor a vörös ember megjelent az ajtóban s édes bizalmaskodással magához intette az éppen ütésben lévő Korláthot. Pár perc múlva halálsápadtan rohant vissza az ivóba s remegett a hangja:

— Készüljétek, megyünk!
— A férfiak a kártyát le sem téve meredtek rá néma kérdésben.

Korláth hozzájuk lépett s fojtott hangon, izgatott, gyors, rövid pár szavára szóltanul fölugráltak, összekapták a kártyát, fölragadták a levetett lucskos kabátokat, egyikük ölbe kapta a sarokban alvásra fektetett Dinit, a ki bőgni kezdett, de egy erőyes nyomintásra elhallgatott s kiszaladtak az esőbe a szin felé.

— Készülni! Megyünk! — ugrott a konyhába Korláth.

— Minek? Miért? — kiáltották mégis engedelmes kapkodásba bavalódva.

— Ne kérdezz! Megyünk! — ordította retentő hangon, arccal, karját égnek emelve, Korláth.

— A pogácsáim! — söpörte ijedten drága kincsét szoknyája elejébe az özvegy.

— Fene egye meg a pogácsáját! Siessen! — harsogott a gomba válasza.

Öt perc sem telt bele, már az úton vágatott a két szekér.

Nagy darab lucskos sötétség feküdt a csárda s a távolodók közé, mikor végre Korláth meg mert szólalni:

— Éppen a vörös tizest akartam belátni, mikor látom, hogy integet a kocsmáros. Kimegyek és azt kérdezi: — Hát itt akarnak hány? — Itt! — Mer ez nem olyan hely... — Mért? — Mer szegény legények gyönnék vacsorára... nem bánthatnak ugyan, de a fehér népet? szépek, fiatalok... jó lesz indítani! — Én aztán indítottam is, mint a bolond...

— Még csak az kellett volna! — tört ki az ijedség Lányinéből. — Én mindjárt gondoltam, mert annyi mindenféle jószácu dolog rotyogott, pöfögött ott lábosban, fazékban... Juih!... Mert maga az oka, vén marha, — kiáltott a kocsinak — minek bőczorog el a rendes útról? De ha valami baj történik, megmondom az öcsémnek, a ki csendő Kaposváron és az egész faluját fel fogják akasztani... vén disznó!

— Mama, hallgass! — mélyedtek Arabella ujjai anyja karjába idegesen.

— Nono! Nem köll azér... — morgott a kocsis, de a lovak közé vágott.

Szepegőn, rossz kedvvel hallgattak a két oldalt az erdő mind magasabbra növése sejtlett, de lejtőzve csökkent csakhamar lgal felé. A többi kocsi már rég ott volt s most végre ő is fódél alá kerülnek... de hiába! a csárda minden zuga tömve, le se szállhattak, csak úgy akartak a felszer alá hajtatni. A lovak be is férték, de a szekér kint szorult az esőben, a mely az eresztől hízott csuszgáson ömlött nyakukba. Se rágyújtani, se kieszit ledőlni, se száraz, se semmi!... békétlen morgás, hangos sáptózás, dörgő káromkodások világ, igazgató, nyomorúság, kocsis ellen... Itt nem maradhatunk! Ebbe bele-döglik az ember! Legalább a gyerek!... Azt a keserves...!

— A kocsis azt mondja, tud egy rövid utat! — dünnyögte kedvetlenül Korláth.

— Menjünk! — Bánom is én! — Hát induljon! — hangzott sokféle húrban a válasz.

Megindultak. Az eső lassanként alább hagyott, meg is szűnt, a vak sötét ólma is eltűnt, de mégse látták semmit... erdő, erdő...

— Ég az erdő! — mutatott be egy lángoló pontra Lányiné.

— Csak pásztortűz! — mondta Korláth felesége.

— Moznagnak körülötte!

— Dehogy!

— De igen, szűrés alakok!

S mikor közelebb értek az úttól nem messze égő tűzhöz, megvilágított környéke egész néptelen volt mégis.

— Megnézem! — mondta a kocsis és leszállt.

— Megtiltom, hogy menjen! — rendelkezett Lányiné, de a kocsis már bent járt a fák között.

— Betyárok! — Igen! — Betyárok! — A Sárvány! — sugdolták ijedten.

— Mit féltek? — kiáltott feltorokkal Maros — azt a rongyos száz forintot legfeljebb elveszik tőlem...

— Ne ordítson ilyen szármarságokat! — esatant föl az özvegy hangja. — Szegény színészek vagyunk — tette hozzá enyhült, kérő hangon, mintegy magyarázatképen, a nagy tűz felé társa karjait.

A kocsis azonban jól a tűzön túl egy szűrés paraszttal látszott tanakodni. Visszatértekor ezer halk kérdés fogta körül.

— Nem vót ott senki! — szolt és tovább mentek, most már gyorsan, mint a kik tudják az utat.

A kerekék zaja megdöglő hangossággal hirdette, hogy merre járnak a nagy, nyomasztón susogó esőben a halálos veszedelemből menekültek... Igen is, halálos veszedelemből... Elzondolni is fojtogató... melegen ömlő vértől hűlő rongyként feküdni útszélen... betyár ölése alatt rémülni egy más életbe... s az egész kocsin nem volt húsz forint készpénz!... Esőtől-e, mitől, hol egyik borzongott végig, hol a másik s vaczogott össze foguk tisztá kopogással... a férfiak tréfája is szórványossá rikult... egy-egy nagy sóhaj, mély lélekzet, ástás...

A kocsi egyszerre megállt.

— Mi a? — riadt föl elsőnek az özvegy.

A többiek közül is lefejtett a halálos fáradság egyszeriben:

— Mért állunk? — Mi baj? — Na hát, ez igazán...! — Megint valami?

— En nem a jó ut! — jelentette ki a kocsis nagy nyugalommal.

A lombzúgás mintha beszédet leplezett volna, a fák haljongása ember mozdulását... levélről koppanó csepp vagy lépés nesze...? betyárok jön... vagy csak a sötét gomolvog?... egy sorban több s mögöttük a dombról rendetlenül a nagyja, fejszét emel egyik... ah, kerítés az... sörény?... ah, kerítés s jó mögötte épület... az meg szélkakas! Hálsten! valami granárium!

A férfiak leugráltak s türelmetlen döngetésben estek a kapunak. Jó negyedóraig semmi válasz, csak mintha öreg zár csikordult volna valahol... vagy csak a szekér volt?... Láb, öklő útra neki lódult s a fura ostrom visszhanglatlanul bufogott az ijedt, szóltan éjszakában...

— Nyissátok ki, az Isten szent szerelmére! — ordított Korláth s aztán csüggedten hagytak abba mindent: lakatlan!

Szívük dobogása, halántékuk lüktetése, lélekzetük fújtatása kilopódzott belőlük a nagy sötétbe, messze iramlott s fenyegető lassúsággal tért vissza távoli támadások, üldöző rohanás, haldoklóba fojtott segélykiáltás, búfős süttogások elhaló neszeként.

— Kik vagytok? — morgott föl egyszer a

tompa zúrzavarból egész közel hozzájuk, értetőn.

— Eltévedt utasok! — Józsefdeku emberek! — Szegény színészek, Kaposvárra igyekeznek, eltévedtünk! — Nyisson kaput! Nyissa ki!

— Azt nem — dörmögött bizalmatlanul a hang a kapu mögött — de az utat megmondhatom: visszamennek az emelkedésig, aztán...

Éjfél felé járt az idő, mikor Kaposvárra beértek, a hol az éjet, szobát már nem kapván, a színház-terem piros padjain kellett tölteniök. Czipők csak kiszikkadtak magukból valahogy a sok vizet másnap estig a vendéglő konyháján a sütőben, de Korláth akkor is csak kölcsönként nadrágban mehetett utcára, fehér pantallóján szép törökös minta pirosolt ki-törülhetetlenül.

VII.

Nyaranként még így visszatért a romantika a vándorélet minden bajával, örömeivel: szellős szinkörben didergő Éva, Portia... ki, felledt teremben zagyvává sürdülőperett-zene... ökörsütő majális a zengő Meceken... tihanyi komp és fonyódi sült hal... fölboruló szekér s a sugó kanáris kalitkájának rása véres mintául arczán... eltévedt ladikról bűgő színészek enyhe, holdas balatoni éjben... szerelmes parasztleány üldöző rohanása a füredi sötét fák alatt... hajnali elalvásból utolsó perczben ébredés s a vonat ablakán kibabált skatulya, kabát Siófokon... hajó-indulásig hamar pár órásválás egy szobában hatan-nyolczan nők tábori ágyakon, a kedvükért tudtán kívül kilakoltatott vigécz megjelenése éji pongyolában s gyors eltűnése a nagy sikoltozás elől... síró valóság bolondossá tarkuló multba halványodása... de a hogy nyári vándorlásuk megjárta Pécs-Füred-Kaposvár háromszögét, újra a komoly, premieres tél polgári nyugalma Sopronban, Győrött. A mama befőttejét bontotta ebédre, Dini az asztal alatt, szétnyitható képeskönyvével kerítve magát, veszelyes vadászatra evezett oroszlan, orrszarvu ellen korán terhelte kis képezele zagyva vízen s ő hosszú próbákon felejtkezett el ebédről és zajos esték után sajnálta lehántani, letörlni magáról a dísz, festéket, a melyben tapsra, könnyre készítő művészette tudta akarni sok, ablaknál túl délután, sok, sötét színpadon halkan mimelő délelőtt nehéz munkáját. Munka és művészet, családi csendes öröm! Azt hitte, sohasem lesz máskép!

Szobájában mindenünne aranybetűs szalagcsomók színes sörénye lendült a falról ajtónyitásra: A legbájosabb makranczos hölgynek! Kézsókkal csókos Marittának! A legnemesebb Clairenek! Ercyeten Gautier Margitunknak! — Győri tisztelői — Egy bámulója — A Kaszinó igazgatója — Dr. Heller János és családja; babérkoszoru sárgult fölöttük, jelmezes arczképe buit háromszínti öleléstük alá, hosszú karesu fulú virágkosarak aldigáltak a sarkokban; koronás, előneves vagy több soros névjegyek feketédtek a maiolika-tálon; két ezüst babérkoszoru csillogott föl részut tokja vörös bársonyáról; komoly urak, trikós pályatársnők, fura mozdulatba merevült drámai hősök fényképei fordultak az albumokban, feszültek keretben s a nélkül falon, álltak szerteszét asztalokon, kredenczen. Köztük és külön ő maga száz változatban: gyertyát tartó, fehér kontósú alak révült, meredt szemmel; állatbőrrel, zöld lombfüzérrel, szőke haja pompájával félig borítva álmatagon; királyi diadém és tiltó mozdulat ezen; fekete ruhából szabaduló karja urnát ölelve földre roskadtában; kis aranyórát tekint a karsura fűzött alak hamikás mosolya amott; szenvedve omlik el kerevetén fehér virágok közt fehéren; homlokába vágott hajú kis parasztlány szende szégyenkezése az ölben tartott önkajóra itt; fekete térdpadraos fülként csókol egy csipkés főkötőt; spanyolfal mögül hall-

gatózik az előkelő szeszélyes asszonyka; virágot szórva közeledik a tragikus mosolyu örület; jelmezben és utcai ruhában, méltóságosan, mosolylyal, sírva, révetegen ott görnyed, egyenesedik, fetreng, int, fekszik, áll, sietne egész multja, élete, művésze!

Művészet! Sikerre siker! Minden, a mi ott küzd, szaval könyvtár porába hanyatlott kis névtelenek, örökzengésű klasszikusok, misztikus skandinávok, sörös nevetésű, érzelmes németek, rideg prédikálók, könnyes szemű társadalomsíratók, kiszámított hatással rettenést rettenésre halmozó, játszi szalon-tréfalkozást fűző bolondos francziák, tragikus horgésbe süllyedt, fekete képeket uri undorral lebegtető magyarok, parasztimádó lírikusok, kis újságrók, drámakavások, tehetség és pénzvágy, félresiklott ambíció, lángész és szent revület műveiben, az mind övé is, mert ő adja hozzá a szív rezdülését, könnyét, lelke vonaglását, hangját!

Fiáért nem sirt úgy anya, a hogy ő tud zokogni, mert egyetlenkéjére gondol; senki szerelem nem turbékol úgy, mert hosszú emész-tódással epedt utána inyje; ki szenved át az elmúlásba jobban, mint az, a kinek lelkét végig boronálta minden nyomor? van-e édesebb mosoly, mint az útszélre taposott magból kelő virág? dalolabb nevetés, mint Hamupipókéé?

Ma Éva!... Ah! élni, élni: mily édes, mi szép!... De hogyha a nép, e millió karu lény, korbácsolt háttal jaggat odakint: mint fájó testnek kisdé porcikája, én, én, a népek elszakadt leánya, szívemben érzem szintén mind e kint!... messze multba szállnék, hol nap-sugáros pálmák alatt ártatlan voltam, játszi, gyermeteg... Mit állsz, tátongó mélység lábaimnál? Ne hidd, hogy éjed engem elriaszt: a por hull csak belé, e föld szültötte, én glóriával állalépelem azt!... a hál szin, valóban annyi szerep, szív és szavak! De mért a Kepler-jelenés, London s az eskimó? A romlottság kontósében mintha hamisan csengene szavam...

Holnap Melinda!... a Nagyrú lelke dübörgése, Gertrudis dolyte, Ottó lányos szerelme, Biberach hernyómászása, a féktelen Petur s a reszkető Tiborez... véres, szenvedő küzdelmük alatt árván tipródik a halálba.

Majd Petron Maxim hitvese!... Fekete lehelletű, czéda világban caesari buja vágy, emberte-len czinizmus örült ötlete győtri ronggyvá minden megvetéseken, utált csókokon, önmagába tört lélek vádján keresztül, hogy végre a trónra dobja, mosokolt koronát nyomjon fejébe, a melynek kétes ragyogása elől mérgszelenceze segíti elhajolni egy más életbe, minden bocsánatba... — Ne sirassa scha küzdő barát a pihe-nőt! — Hisz nem az szánandó, — kinek virágos halom biztosítja nyughelyét, — hanem az — ki fölötté izzadtan — véresen üget el! — Petron, nyugasztaltan válok meg tőled — rózsaszinben áll ismét előttem a hajdan — te szeretél! — Boldog leszesz — gondold fiadra!... s fölötté az életek, lelkek megrablója lesujtva, egyedül horgi a tömeg eljénére válaszul: — Ne gúnyolj, Róma!

Julia!... A vér szavának aranyképekben két kézzel dusháló, pompás költeménye: gyűlölet halmán fakadt bitor testü róza!... Van-e ily szerelem s ha volt, elképzeltlen megjátszani mily édes: — Fülel nem itta még be száz szavát ayelvednek, ámdé hangját ismerem. Nem vagy te Romeo? Nem Montague?... Megvallom, édes Montague, nagyon nyárias vagyok, s azért könny-nyelmen tartasz talán. De, ifjú, higgy nekem: Hívebb leszek, mint a ki vonakodni jobban tud... De mért kell családi viszály, tör, méreg, vakeset, halál? Nem egyetlen öröm-e s örök kin aztán amugy is minden szerelem?

Desdemona!... Résztvevő, szelid szív minőza szerelme, melyet mint gyöngye csipkeken-dőt, csókos szájjához emel, dühöngve összegyűr és szétmarczangoltan hajít el magától a berber hadvezér... s minden válasza rá selymének halkult zizezése, csipkészal törésének csendes nesze... — Oh férjem, fűz el! Oh csak meg ne öl! Vagy holnap öl meg, hagyj élnem ma még!... Egy félórát csupán!... Csak addig, míg elmondok egy imát!

Véres lady!... Csak egypár jelenés: gyilkolni gyáva Macbethet tüzel sötét szava... a Banquo szellemétől rémült, zavart lakmá-rozást csitít állok nyugalma... az alvajáró sut-tozó borzalma rázkódik meg a képzelt vészazon: — Arabiának minden illatszere sem édesíti meg e kis kezét!

GRÓF TELEKI SÁNDORNÉ EMLÉKEZETE.*

Visszhangul ágyuk, fegyverek zajára — Melytől most föld és égbolt szinte reng — Világ négy táját hír szárnyán bejárva A magyar névnek diósége zeng. Kiknek hazánkért ömlik drága vére: Fény s áldás szálljon hőseink nevére! De hogyha róluk szólnunk, s áldjuk őket — Oh, ne feledjük el a magyar nőket!

Anyák — kik hőseinket nevelétek, Testvérek — kik rájuk hatottatok, Menyasszonyok — együtt érezve véleik, S ti hitvesek — kik lelkük voltatok, Áldást az Ég reátok is fakaszson Sok jó magyar lány, sok hűségese asszony! Mert hogy van bennük bátorság, erő — Az nagy részben nektek köszönhető.

És sok-sok áldás szálljon mindazokra, Kik neveltek — magyar nők — titeket!... A legnagyobbak köbe vése szobra,** S szívünkben róla hű emlékezet. S ki gondjának felét magadra vetted, Esményeint megértéd és követted, Majd élre állottál seregének — Oh, hadd szárnyaljon most feléd ez ének!

Nőink lelkének dús bányája mélyén Vas és arany termett mindég elég — A magyar asszony sok dicső erényén Bámult s okult oh számos nemzedék. De az arany salakkal volt keverve, Nem volt a vas sem finoman kiverve. Hogy színarany legyen s erős acél: Ez volt — nagy nők — előttek a czél!

A czél magos volt, — ámdé azt elérni Volt lelketekben akarat s erő. S ha a jelent multtal kell összemérni, Sok munka s érdem tűnik im elő. Tanítatók s neveltétek a nőket, Jól munkált földön tisztamagvetőket. A mag kikelt — s Istennek háláadás: Mily örömteljes, gazdag aratás!

Titkát keresve e fényes sikernek, Nagy ünnepeltünk, gondoljunk te rád: Ki érzést s eszmét — mik szivedbe keltek — Önzetlenül mind másnak áldozád. Nagy nemzetséged méltó sarja voltál, Hazadban mindég füstlőgött az oltár, — Szép, jó, igaz — mind kedves volt neked, Megérdemled hát ezt az ünnepet!

Hozzá hasonló nő mig lesz e honban, E nemzet addig bizton fennmarad — Mert tarthat-e fenn népet bámi jobban, Mint szeretet, hit, erkölcs, akarat?! Uj lángok gyulnak ottárod tüzenél, S mig négy folyónk partjánál magyar nép él: Emléked addig nem lesz semmivé, Áldott marad neved — Telekin!

Lear lánya, Cordelia, ki hallgat s szeret és holt-testét apja hozzá karján, mint tört lilicmot... Aggódo Portiának sóhaja a nemes Brutusért... csókokban fürdő nagy Cleopatra... csókoszomjas, lágy kis Jessica... tündér Titánia számárfejú Zubolylyal... és

Katalin!... Makranczos, bős Kata! Hogy csapkod, üt, dühében sír, hadonász, rohan, gúnyol, gomba s nyelvel, nyelvel, mint czérna szakadtán, ha gyöngysor leszalad... aztán Petruccio durva, bolond handabandájára, álmatlan, étlen, szomjan elernyed, megtörik; aranyos dühös kis arczán bágyadtan ijed föl az eddig nem ismert félelem, bátoratlan, szegényke mozdulatokkal urának minden örült szeszélyét teljesíti: makranczos hölgyből szelid galambbá rémül... ó, ez az átmenet!... Minden szavára, mozdulatára nevetés, önkénytelen tapsba verődő tenyér, feszengés lent a nézőtérén s nem egyszer szállt feléje a páholyból elismerő zúhaj, de csókolni való... A végén aztán megadó, alázatos, szerény kedélye mint vízi a verset szeliden csiseregve: — Ej, ej! derítsd ki homlokod redőit!... Szégyenlem én, hogy oly dörék a nők s fölényt, uralmat és dacot vadásznak ép ott, a hol nekik szolgálni és szeretni és engedni illenék... El a dacezzal, mely mítsem ér! Helyezd ha kell, férjed talpa alá kezéd; ha ő akarja, azt is megteszem, szolgálhatna készen áll kezem... — mosolyog, meghajol, kínálva nyújtja azt a kis kezét... és taps, taps-vihar!

Ó, shakespeare-i zengő, szép szavak, mértékre szedve... nehéz nyelv! de milyen szavalás: hogy pereg most, majd elhalkulban jámbusi lüktetést susog. Rezgésük éjjelre megmarad s a fölka-vart lélek, dús képeit még riadtan vagy mosolygón forgatva, ütemen szunyniad el.

S jön tarka sorban váltakozva Magyar László leánya: — Bihé, szereseországban születtem... az árva vak leány... Odette... Vöröshaju-ban Zófia... Rózsakirálynő, czimszerep... Doktor Krauszban Emilia... Két Rantzau-ban a leány... A hol unatkoznak, Susanne...

(Folytatása következik.)

Te megmutattad — fényes példaképen: Igazi nő hogy oszsa meg magát, Hogy a köztért is munkáljon serényen, És még se lássa hijját a család. Erzéidei legdrágább gyöngye mind Tiédé volt, természet szerint, De lelked kincse dús feleslegét Nagy boldogan a köznek szenteléd.

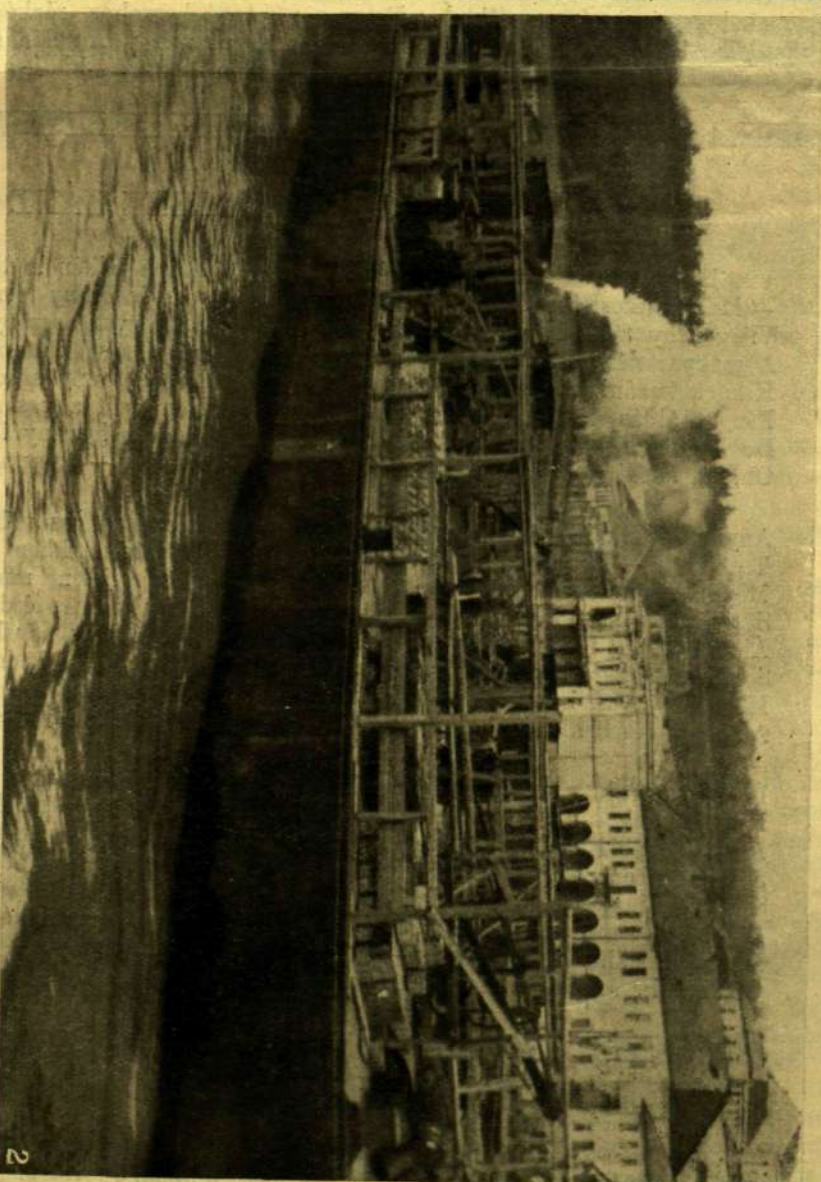
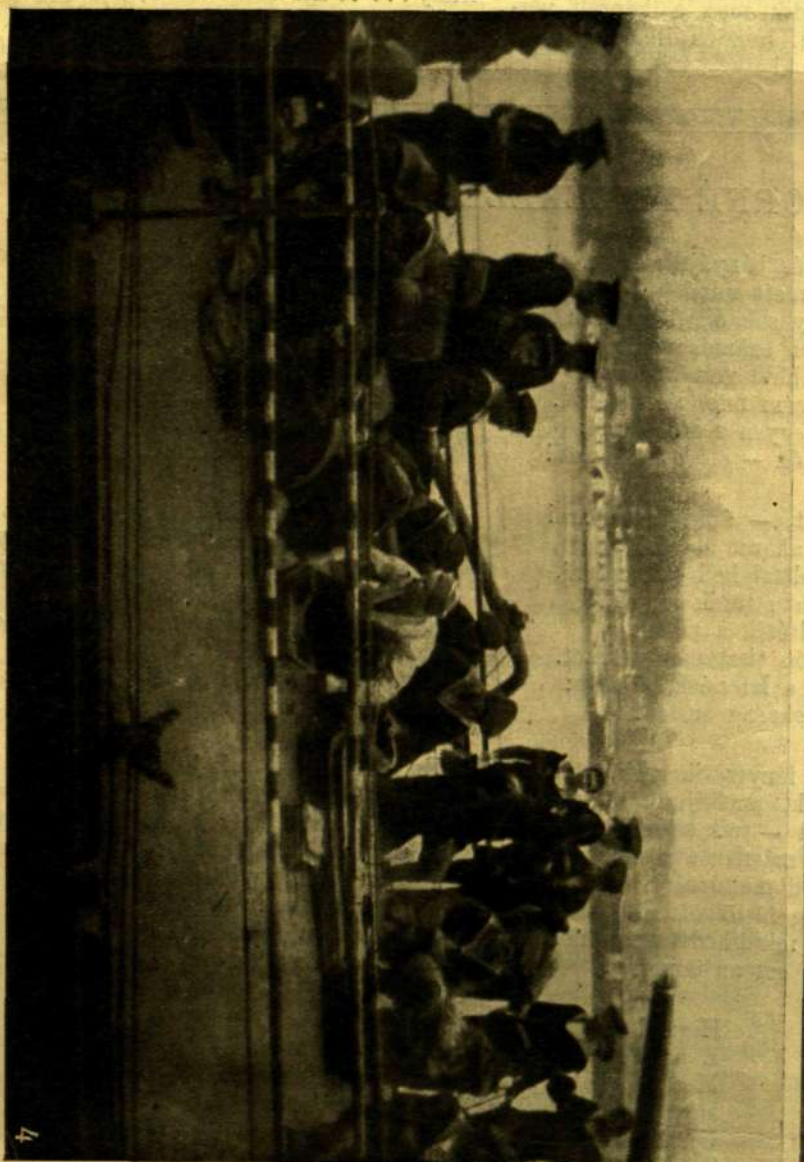
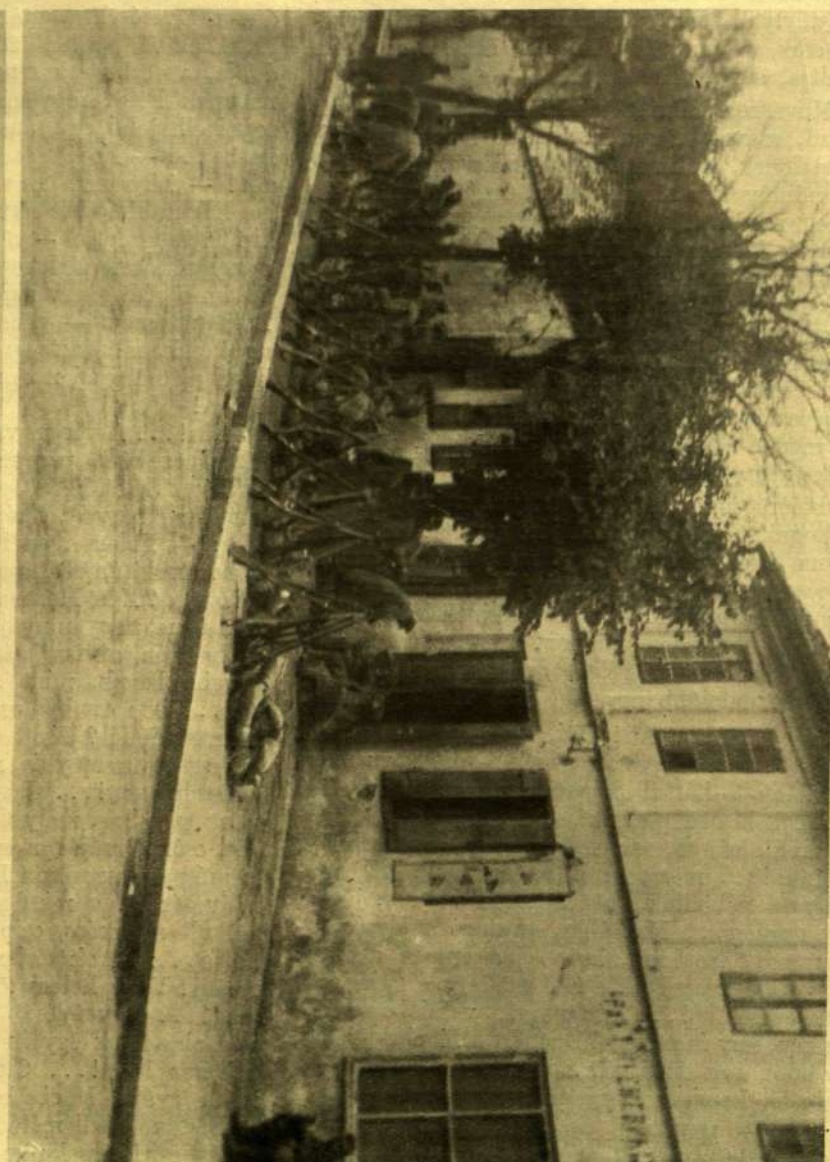
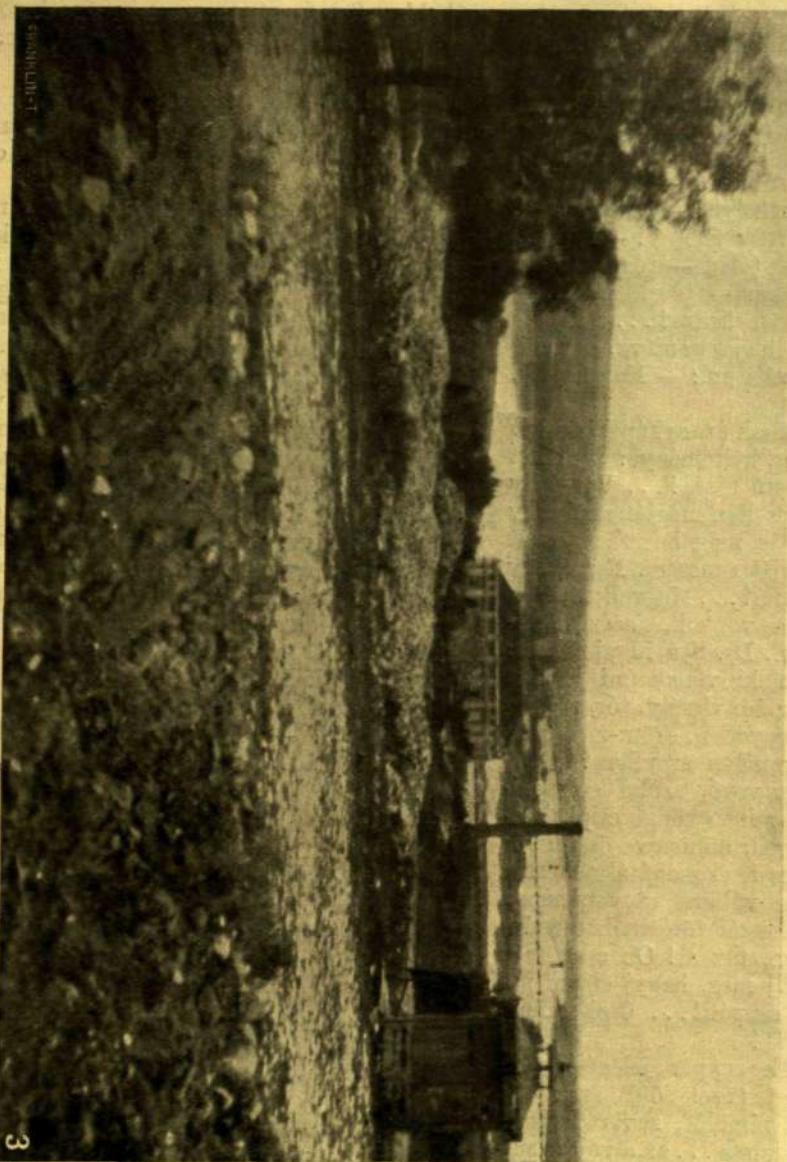
Ám ezt a drága kincset így elosztva — Oh, nem lett-e e tenmagad szegény? Nem, nem történt meg az még, hogy kifosztja Nemes gazdáját a jótétemény. Ki földi s lelki kincsét másnak adja: A legnagyobb jutalmat maga kapja; Mert drágább kincs e földön lehet-e: Mint a jótétemnek édes érzete?!

Ez érzésből oh sok jutott ki részül — Ki annyit küzdél, fáradsál — neked! Láttuk, kezéd már új munkára készül, A régít bár csak még most végezed. Jótékonyaság, egyházi s társas élet, Egyformán vonzott s lelkesít téged — De közterem mi kedvenced vala: Az ez a kör és ez az iskola!

Szász Károly.

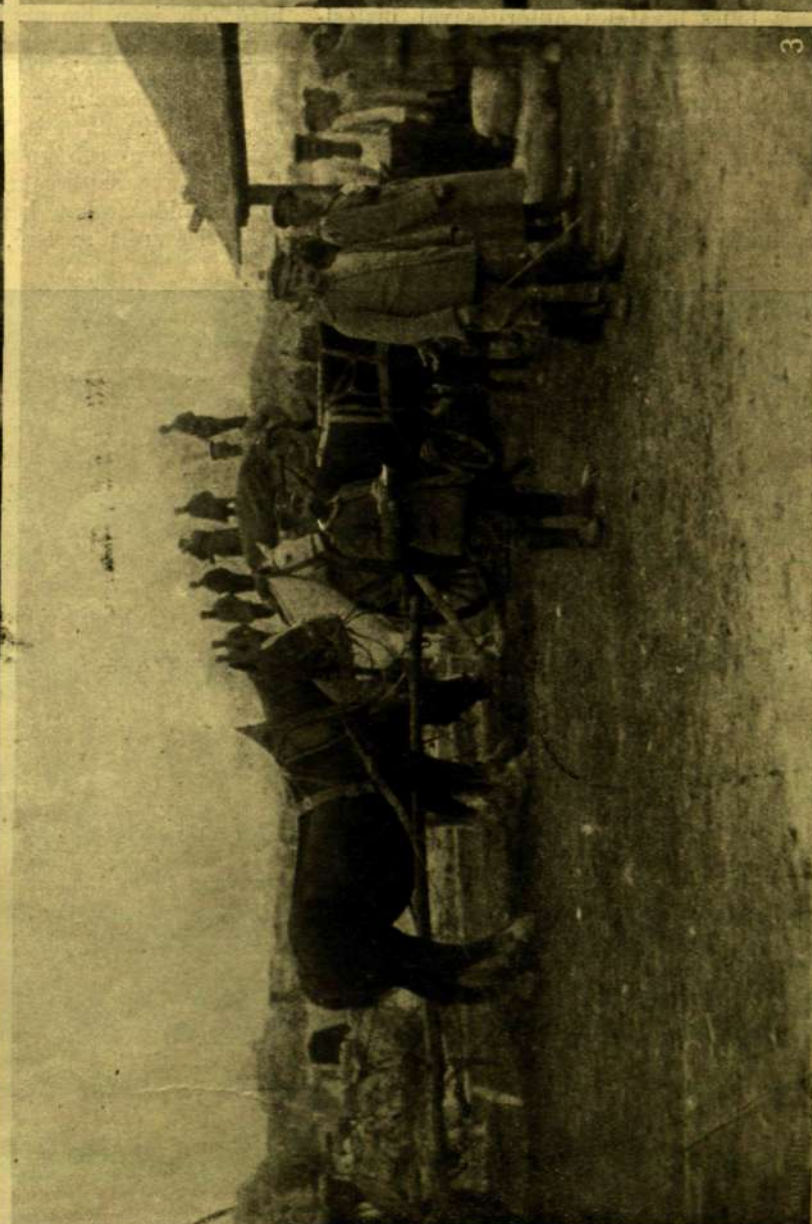
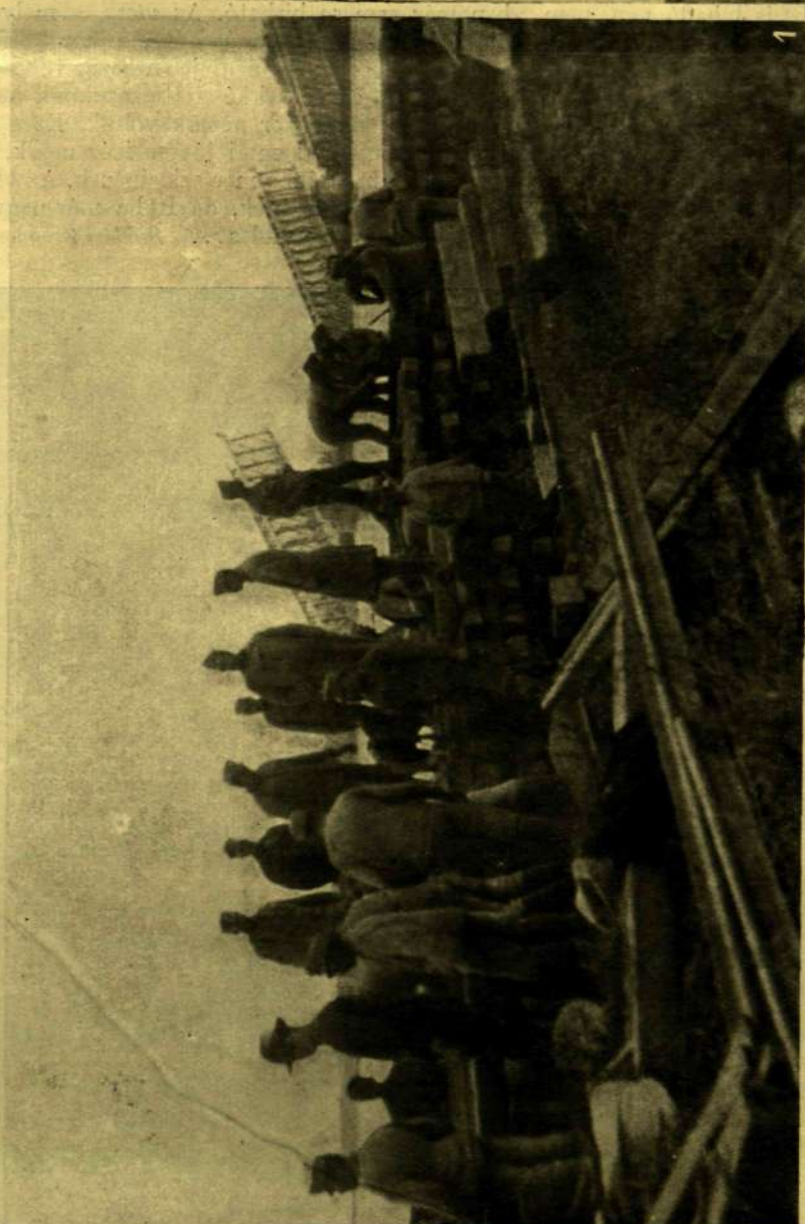
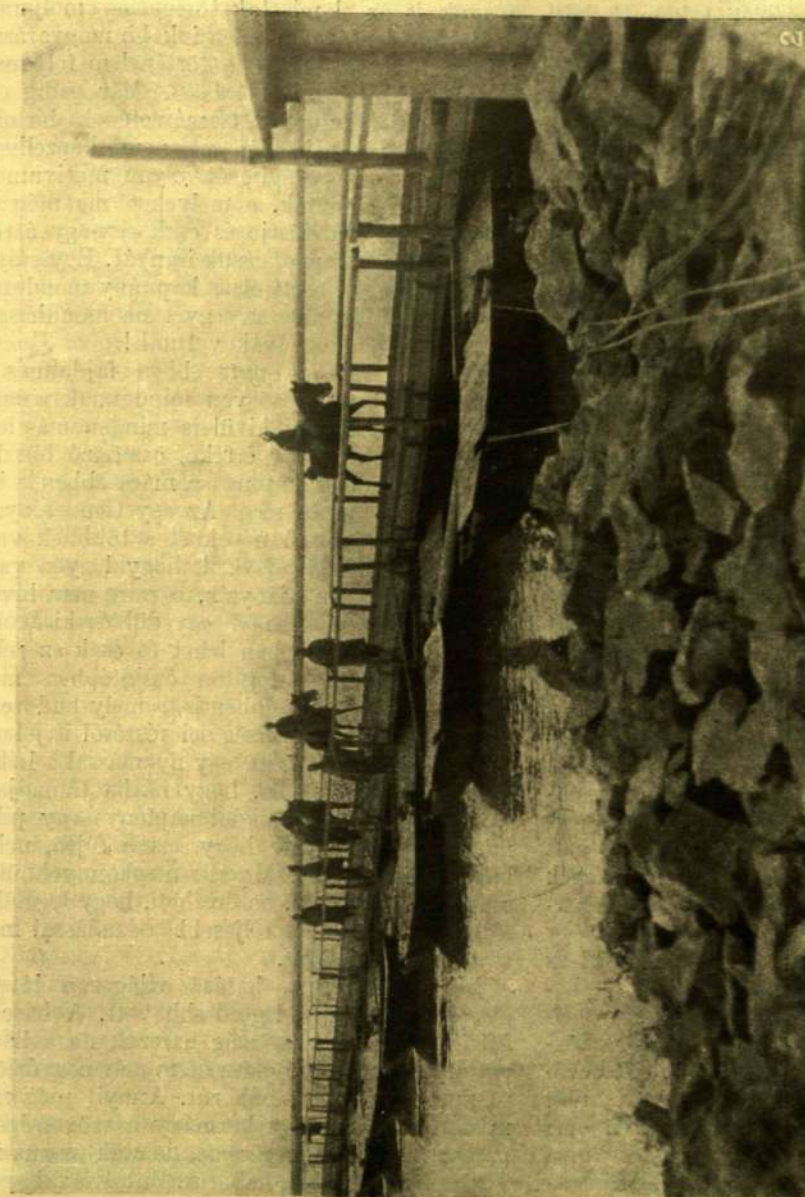
* Felolvasta szerző az Országos Nőképő Egyesület-ben 1915. október 31-én évv gróf Teleki Sándorné emlékeztetőre tartott ünnepélyen.

** Veres Pálné szobra a budapesti Erzsébet-térén.

1. Elhunó katonáink Belgrádban a skulptúra előtt. — 2. Munka- és szállás a belgrádi rakodó-parton. — 3. Kikötés Belgrád összesült utcájából a száraz hídakra. — 4. Akna-halászat a Dunán.

KÉPEK AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jály Gyula, a harcokra kiküldött munkatársunk felvétele.

1. Vasútépítés a Száva partján. — 2. A zimony-belgrádi szűkesség-híd. — 3. Német katonák a belgrádi Száva-parton. — 4. Egy rombadőlt utca.

KÉPEK AZ ELFOGLALT BELGRÁDBÓL. — Jály Gyula, a harcokra kiküldött munkatársunk felvétele.

HÁBORÚS HULLÁMOK.

— Itália. —

Az olaszok dinasztikus érzékének bizonyos összezsugorodására mutat, hogy az *aquileiai* toronyba nem csináltattak liftet. Ez a torony az, a melykbe az olasz király, rendszeren a megváltandó tartományok még mindig üres tárczája minisztere, Barzilai ur társaságában föl szokott mászni, a hányszor igazán győzhetetlen hadserege új nagy támadásra indul, hogy láthassa vitéz csapatainak bevonulását Triest városába. Az apró felségnek nem csekély fáradságába kerülhet ez a fölbaktatás a vékony torony kopott lépcsőin, de az olasz lojalitás mégse lepte meg egy fölvonógéppel és Vittorio Emanuele mégis csak fölmászik a toronyba, a hányzor Cadorna generális újra megfuttatja az alkalmasint már kissé rekedt trombitákat. Nem is esoda, ha fölmászik. Az *aquileiai* toronyból nemesak nagyon jó, de a kurta kis király számára immár az egyetlen kilátás esik Triestre. Meg kell tehát bocsúlni az alkalmat. Mert az már körülbelül bizonyos, hogy közelebből Triestet nem igen fogja szemlélhetni. Bizonytalan azonban, hogy meddig lesz alkalma sóvár szemét ilyen közélről legeltetnie álmainak városán. Nagyon jönnek a dühös olasz vitézek, iszonyú nagy hevedelemmel jönnek: de mégis az az érzésünk, hogy úgy jönnek, mintha mennének.

A sok előrehaladás után még mindig ott vannak, a hol öt hónappal azelőtt voltak és ismerjük be ösztön, hogy az nemesek nekik keserves meglepetés, hanem váratlanság nekünk is, bár az ellenkező irányban. Rómában és Milánóban azon nyultak meg az orrok, hogy az olaszok ma sinének előbbre, mint voltak: minekünk az a lélektani meglepetés, hogy ma is ott állanak még, a hol állottak és ma is próbálják még azt, a mit már annyiszor és oly szörnyű sikertelenséggel próbáltak. Ne felejtjük el: mivel biztatták őket. Legtekintélyesebb kénjük, a bécsi olasz katonai attacéba a maga teljes hivatalos autoritásával biztositotta őket, hogy egy egyszerű katonai sétáról van szó, gyönyörű, regényes hegyvidéken keresztül, a kirándulás bőséges kényelmének költéseit a gazdag angol gavallér viseli, zenéről, virágról, ünnepi harangzúgásról és diadalkapukról pedig a folszabadítandó tartományok lakossága gondoskodik. Egy szép, derűs és boldog történelmi majális rendeznek Salandra, Sonnino

és D'Annunzio urak, a melynek a résztvevői az ünnepség végén művészi és értékesítés szempontjából is becses medáliát kapnak hősi készségük emlékéül.

Már november van és az olasz majális még mindig tart és a kik a legnaivabb őszinteséggel hittek benne, hogy csakugyan majálisra indítják őket, már túl vannak minden illúzió, sőt túl vannak minden csalódáson is. Mert azok, a kik legelőször jöttek, már — mind el is mentek oda, a hova a szárnyaló szavú D'Annunzio nem kívánczik utánuk. A kik pedig a nyomukba léptek, már tudják, hogy nem majálisra viszik őket, hanem folytatódó áldozataiul egy olyan sorsnak, a melynél keservesebb és egyben dicselemből egy hadsereget talán még soha a történelem sorsán nem ért.

Es — mégis jönnek, azaz, hogy mégis hagyják hozni vagy tereltetni magukat. Ez az, a mit váratlanul: lélektani meglepetésnek mondunk. A mi nem meglepő a belgáknál, a szerbeknél, a francziáknál és faji tulajdonságuk egyenes következtetése a szívós és konok angoloknál, az teljes joggal meglepőnek hathat az olaszoknál. Hogy minden érdemleges ok nélkül és minden erkölcs és minden tisztesség ellenére bele hagyják magukat sodorni az indítékaiban az ő részükéről oly példa nélkül dicselemből háborúba, ez menthetetlen, de — megfelfedhető. A kísértés itt ösztönös és buzgón ápoló gyűlölet robbantott kitörésre. De nem szabad megfeledkezni róla, hogy ez az explózió se volt általános. Még széles és elég súlyos rétegek nagy erővel feszültek ellene a robbantó energiáknak és nagyon szavahihető tünetek egy terror diadalára vallottak, a mikor az olasz spádé elkövette azt a véres és szomorú ostobaságot, hogy kivetkőzött a hüvelyéből.

Nem kisebb tekintély, mint maga a történelem vigasztalta akkor a megbotránczókat azzal, hogy a terrornak ezt a sikerét már az első kudarcz alaposan és keservesen meg fogja lakoltatni. Teljes joggal lehetett arra számítani, hogy az igen könnyen megrészegíthető, de igen hamar le is lohadó nép, nem bírja ki az első *kollapszus* rettenetes rázkódását és a dübe azok ellen fordul, a kik leittatták. Az első kudarczon az olaszok már túl vannak és túl a tizediken is, olyanokon, a melyekre a kudarcz szó túlároson halovány megjelölés. Borzalmas veszteségeket szenvedtek és borzalmas áldozatokat hoztak egészen haszontalanul. De azért az első, a második, az ötödik,

a tizedik offenzíva katasztrófájának halottjain keresztül új morituri gázolnak keresztül, hogy maguk is az elcmlottak tömegébe omoljanak.

Ezt a jelenséget minden inkább magyarázza, mint az olasz léleknek a történelem folyamán eddig megfélemedett adatai. Már pedig egy ennyire kialakult faj természetének hirtelen és teljes megváltozása el nem képzelhető. A jelenség megvilágítását olyan motívumokban kell keresnünk, a melyeket ma még elborít a háború füstje és csak egy-egy áttört sugár árulja el lappangásuk irányát. Egy súlyos sebbel fogságba esett olasz kapitány mondotta: — Legalább azt az egyet nem mondhaszák el rólunk, hogy gyávák voltunk!

Legalább azt az egyet: ebben fájdalmas és töredelmes be-merése van mindannak a másnak, a mi ez egyen kívül is minden más harczoló népek drága értéke, ösztönző büszkesége, de az olasz katona számára ebben a háborúban — nines meg. Az egyetlen erény, a mely más harczoló népeknek a többnek velejárója, nála *pótló* is kell, hogy legyen valamennyinek, a mi hiányzik, a mire nem hivatkozhatik. *Méltó* ellenfél egyedül és kizárólag ebben az egy virtusban lehet és csak ez jehet orvosága azzal a folyton ösztönzést megsebzáló *megvetés* szemben is, a mely kudarczai nyomán még a szövetségei részéről is jelentkezik. Az olasz katona egy nyomással a lelkén indult el a háborúba, hogy hátba támadja a szövetségest és a diadal napfénye egy pillanatra se süttött rá, hogy ezt a fojtó, nehéz ködöt szétszórassa. Morális megkönnyebbülést csak az adhat neki, ha érezheti, hogy legalább, mint harcoss minél teljesebb odaadással megtette a kötelességét.

De a kollapszus hatása világosan látszik ott, a hol a láz a legerősebb volt. A harcra *köteles* olasz katona még harcra, de a háborút öröngve kívánó olasz *utca* már nem öröngve és már nem kíván háborút. Annyit még meg mert tenni az olasz kormány a szövetségei parancsára, hogy *megüzente*, de csak megüzente Törökországnak is a háborút. Bulgáriával szemben már erre se bírható. Az *utca*, a mely az olasz kormány erkölcsét adta, mikor megcsinálta a háborút: — nem jelentkezik többé; a lármásokat csöndesekké tette azoknak a tekintete, a kik *akkor* némák voltak. Ez a tekintet bizonyára semmi jót se ígér nekik, ha ismét a láthatóságba merészkednének. Az olasz ágyúk még bömbölnek, de Itália már nagyon csöndes. Nagyon csöndes... Szőlősi Zsigmond.

KATONAI KÖBÁNYA GALICZIÁBAN. — Balogh Rudolf, a harcstérre kiküldött munkatársunk felvétele.

KÁRMÁN MÓR KÖZÉLETI MUNKÁJA.

A minap között személyes megemlékezés után ma szólnunk kell Kármán Mór közéleti munkájáról, melynek eredményeit ma is féltő gondolattal kell grüznünk, mint Kármán hagyatékának legbecesebb részét. A világháború alatt sem szabad e kincsekről megfeledkezünk.

Kármán Mórnak köszönjük a magyar középiskola újjáalakítását, új szervezését, új tervét, új szellemét. Ha nem teljesült minden-kép az ő eszménye, az azért van, hogy nem értettük őt mindenben meg, hogy tünák és irigyei voltunk és hogy soká egyszerű egyetértéssel falanxba sorakoztunk ellene. Neki meg kellett halnia, hogy ezt az igazságot hangosan hirdethessük. Egy nagyon meggőzött mult ellen kellett szembe szállnia és az a mult hallatlan vitéséggel védte a maga területét, melyet lépésről lépésre meg kellett hódítani. A védők azonban nem haltak meg hősiessé, hanem észrevétlenül elpárologtak, igazgatói és főigazgatói állásokba menekültek. Ez annyit jelent, hogy ma mind Kármánisták vagyunk, hogy működése gyümölcseit nagy kényelemmel élvezzük, mintha mi végeztük volna Kármán művét.

Elismérhetjük azonban, hogy a harez elkeseredettségében neki is volt része. Kíméletlen volt, mert magát sem kímélte és a hol eszméről volt szó, senkit sem kímélhetett. Nem tudott alkudni. Nem tudott meggyőződéseiről lemondani, vagy azokat áruba bocsátani. Hogy személyes érdekei nem voltak, legjobban tudták ellenségei, kik a legérebbre figyelemmel lesték és vigyázták. Erdes embernek tetszett, nem pajtáskodott senkivel, alig barátkozott, gárdát nem szervezett, klikkbe nem állott be, diplomata nem volt, csak dolgozott. Hogy mégis annyira a mennyire érvényesült, csodának tetszik. Úgy látszik, magának a gondolatnak, az igazságnak is van valami creje a világban.

Legmonumentálisabb alkotása a magyar középiskolák tanterve, a mely harminczhat évvel ezelőtt lépett érvénybe. A nagy közönség talán különösnek találja itt a *monumentális* jelzőt, mert mi lehet egy tanterv és általában egy iskolai dologban monumentális? Meg kell azonban tudnia a következőket, hogy igazságosan ítélhessen: A magyar középiskola állapota a német tanárok és a német tanterv eltávolítása után 1861-től kezdve majdnem két évtizeden át, tulajdonképen pedig még sokkal tovább — mert az okok elmulhatnak, a nélkül azonban, hogy a hatások is eltűnének — gyászos volt. A német embereket és intézményeket el kellett távolítani, de nem volt mit helyükbe tenni. Kevés volt a magyar tanár és sehol nem volt se a tudás, se a képesség, ujnak az alkotására. Az iskolákban tanítottak: a kik akartak, a hogy akartak, a mit akartak. Magam vagyok tanár rá, akkor jártam gimnáziumba, apróra tudok mindent, saját élményeimből. Mi tanulók még valahogy kibírtuk ezt az állapotot, mert olyanok voltunk, hogy egy jó tanár öt rossz tanár kártékony hatását ellensúlyozta, azután fiatalok voltunk és a légkör nem volt rossz, a közélet nagy nehezebb volt, mint egy magyar tantervpróba a hatvanas és hetvenes években. Egyik boldogult főigazgatónk egymaga egy tucatot gyártott, hogy minden iz'és kielégítést találjon. Megfoghatatlan volt ezek előtt, hogy Kármán mit kínálódik annyit a magával! Az pedig egy valóságos műretek lett. A németek is nagyon elismerték, holott igazi érdemét, a magyar nemzeti szempont érvényesítését, nem is méltányolhatták. Ma már természetesen találjuk, hogy a magyar tanuló a magyar irodalom remekein nevelkedik, első sorban Aranyon. De még én olyan iskolába jártam, melyben egyetlen egy oly művet nem olvastunk, melyet az irodalomtörténet tanára elemzett, illetőleg kritizált. Egyáltalán hivatalosan nem olvastunk semmit; csak a tanár tudtán kívül. Ha megtudta volna! De ne higgyük, hogy most már nincs szükségünk Kármán szavára, szellemére. Az olvasatás is lehet hibás, ha cktalan; ha az olvasmányt nem jól választjuk meg, ha nem helyesen tárgyaljuk, ha nem alkalmasan használjuk föl. Az iskolában továbbra is uralkodóvá kell tennünk a tudományos pedagógia, a tudományos gondolkodás szelle-

terek láallottak gondolatára, Eötvös, Pauler végül Trefort, akkor minden böles ember dühöngött ellene. És ma minden böles ember az egész dolgot magától értetődőnek találja. Hát lehet másképp is gondolkodni?

Kármán fölépése óta van Magyarországon tudományos pedagógiai élet. Kármán óta van tudományos tanterv. Kármán óta van igazi *nemzeti iskola*. Ez talán mégis csak igen nagy dolog? Hasonlótt mondott róla *Fimácz*, a ki igaz emberiségben egyrangú Kármánnal, midőn a kaporónál bucsút vett tőle; működését benső és küi vonásokkal rajzolta *Négyessy*, a ki a gyakorló főgimnázium hagyományainak méltó őre és szépen jellemzte a fiatal nemzedék kiváló tagja, *Császár Elemér*; de ezzel már az objektív történet ítéletét tudjuk Kármánról. Ez az ítélet teljesen független attól, hogy alkotásának részleteiből mi alakul át. A szellem, melyből származtak, megmarad.

Ez a szellem pedig a következőket mondja: A középiskola nem az a hely, a melyben latint és matematikát és ilyeneket tanítanak, cly rendben és mennyiségben, mint eszébe jut valakinek; van kultúra, mely az európa kulturai életünkbe foglalt minden nemzetben nemzeti szint és jelleget ölt; ennek a kulturának őre, fenntartója és átszorgatója a középiskola. A középiskolának tehát ki kell válogatnia a kultúra elemeiből azt, a mit át kell szolgáltatni, meg kell állapítania a sortrendet, melyben az történjék, a módszert, hogyan járjunk el ebben a kényes munkában, a kapcsolatok, melyekben ez lehetséges. De mindezeket dominálja az a vezérlő gondolat, hogy a nemzeti kultúra és a világkultúra történeti produktum, mert a világ- és nemzeti történet folyamán ért el hozzánk. A fiatal lelket meg kell tanítanunk, hogy ebben a folyamban megtanuljon úszni. Minthogy pedig a mai kultúra eredete a görög-római kultúrában van, a gimnázium nem szakadhat el az ókortól és egész tanítása történeti menetű. Ép ezért a reálisokla eleinte nem érdekelte Kármánt, csak később, midőn kulturáibb természetű lett. De Kármán nem volt a klasszikus tanítás dogmatikusa, a grammatikai oktatás fanatikusa.

Maga egyszerűen tanította a latint, mint a hogy a nagy kézművesek néha-néha a művészség szeretetéből nem átalának legénymunkát végezni, de a latin és a görög nyelv ismerete csak eszköz volt a magasabbra cél, a klasszikus kulturának megértése szolgálatában, ez maga pedig még felsőbb célzának rendelődik alá, a modern nemzeti kulturai életnek. Micsoda épület volt ez a tanterv! Számba kellett venni mindezeket a tényezőket, a történeti menetet, a klasszikus világot, a nemzeti kultúrát, azután a lélektani, logikai és kerbeli mozzanatok, melyeknek mind szavuk van a tanítás anyagának kiszemelésében és egybe-kapcsolásában. A sablon és a rutin emberei elká-bultak ezekben, mintha kisebbrendű villám-csapás érte volna őket. Mily kényelmesen dolgozhattak addig! Adva volt az osztályok, a tantárgyak, az órák száma; nem kellett egyebet tenni, mint addig próbálgatni az elrendezést, míg a tábla pontosan meglett. A *Vasárnapi Ujság* egy könnyű rébuszának a megfelfedése nehezebb volt, mint egy magyar tantervpróba a hatvanas és hetvenes években. Egyik boldogult főigazgatónk egymaga egy tucatot gyártott, hogy minden iz'és kielégítést találjon. Megfoghatatlan volt ezek előtt, hogy Kármán mit kínálódik annyit a magával! Az pedig egy valóságos műretek lett. A németek is nagyon elismerték, holott igazi érdemét, a magyar nemzeti szempont érvényesítését, nem is méltányolhatták. Ma már természetesen találjuk, hogy a magyar tanuló a magyar irodalom remekein nevelkedik, első sorban Aranyon. De még én olyan iskolába jártam, melyben egyetlen egy oly művet nem olvastunk, melyet az irodalomtörténet tanára elemzett, illetőleg kritizált. Egyáltalán hivatalosan nem olvastunk semmit; csak a tanár tudtán kívül. Ha megtudta volna! De ne higgyük, hogy most már nincs szükségünk Kármán szavára, szellemére. Az olvasatás is lehet hibás, ha cktalan; ha az olvasmányt nem jól választjuk meg, ha nem helyesen tárgyaljuk, ha nem alkalmasan használjuk föl. Az iskolában továbbra is uralkodóvá kell tennünk a tudományos pedagógia, a tudományos gondolkodás szelle-

mét. A kuruzslókat innét is ki kellene törvényteltani, mint az orvoslásból.

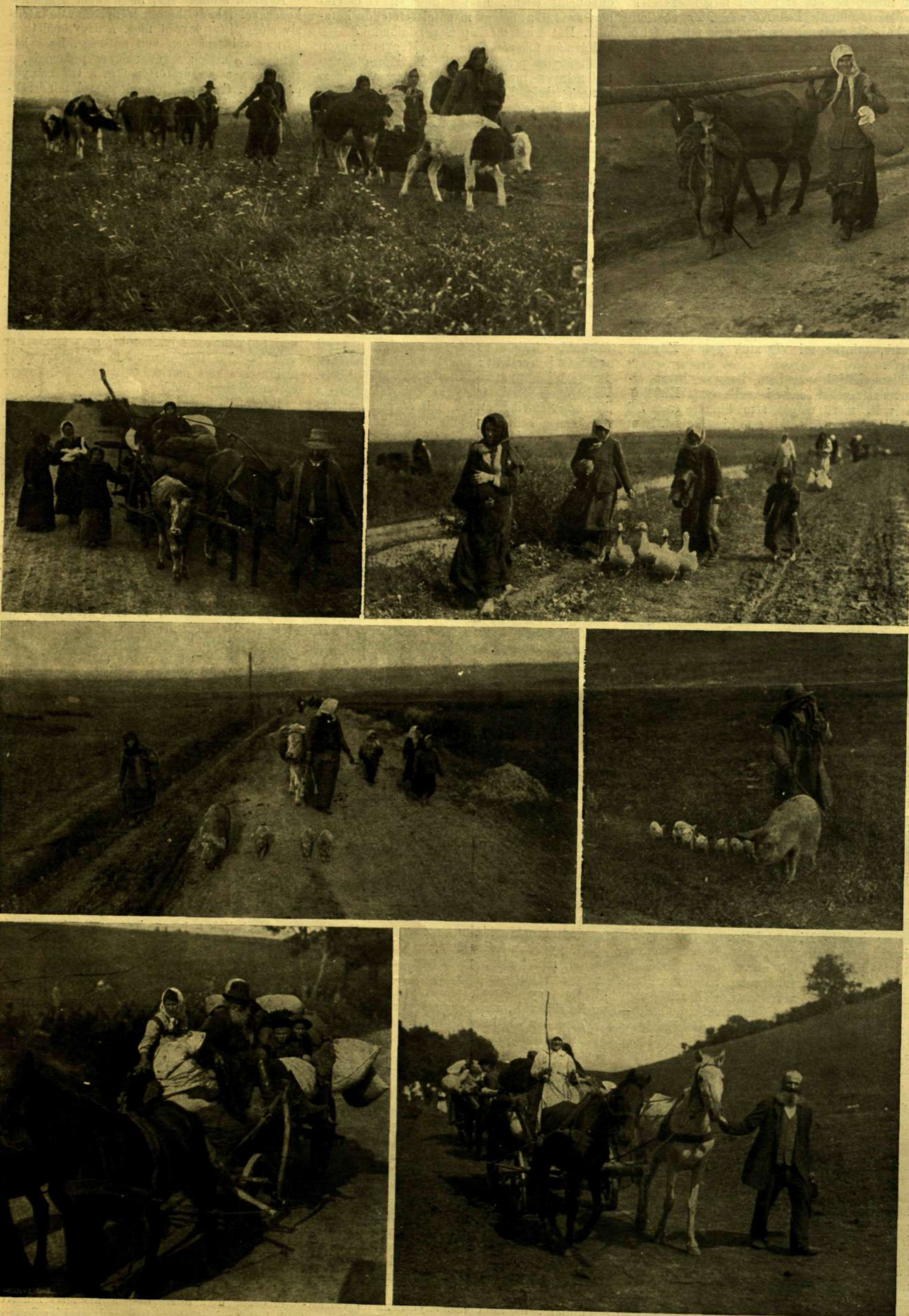
Kármán munkássága, mely ebből a gondolkodásból fakadt, három irányban való intenzív előkészítést kívánt meg. A nagy épületnek hármias substructióra volt szüksége. Ez a hárm substructió: a tudományos pedagógia, a tudományos kulturatörténet és a tudományos gyakorlat. Csak néhány szót akarok mindezekről mondani. A mi a tudományos pedagógiát illeti, Kármán ebben is úttörő nálunk. Ezen a téren még ma is jóformán egyedül áll. Összegyűjtött művei még soká útmutatók lesznek ezen a téren. Herbart iskolájából indul, melynek azonban mindig önálló gondolkodású híve; később elég messzire eltávozik tőle. (Különösen fontos a Paed. Dolgozatok I. kötete. 1909.) De bár szerette az elméletet és a legnagyobb könnyűséggel mozgott ennek ritkult levegőjében is, mégis inkább az iskola és főleg a középiskola érdekelte; ezen a téren nagy theoretikus volt, koncentrált gondolkodású és tudású. Külön folyóiratot is alapított, a Magyar Tanügyet, elméleti és gyakorlati küzdeleink fegyvertárát. A Magyar Tanügy első évfolyamai tudományos fejlődésünk fontos forrásai ez volt az első tudományos folyóiratunk, mely eleinte két kört mozgott ugyan, de intenzív és termékenyítő módon.

Filozófiai képzettsége szoros kapcsolatban állott pedagógiai törekvéseivel. Mégis leginkább a tudományos rendszere és az etikai problémák érdekelték; amaz, mert kapcsolatos a tanítás rendjével, emez, mert magába zárja a pedagógia főproblémáját, a nevelés legfőbb célját, mely nem lehet más mint etikai. A heidelbergi nemzetközi filozófiai kongresszuson ép arról a két kérdésről tartott nyomatásban is betérjesztett két előadást. Bámulatos volt jártassága a filozófia egész területén, a filozófia történetének minden korszakában. Nem volt sokat író ember; leirta, a mit le kellett írnia. De egy egész könyvtárra való tudása és gondolatai voltak. Minden kérdésben lehetett tőle tanulni. De reméljük, hogy etikai-ját, melyet több mint negyven éven át tanított az egyetemen, ki lehet majd adni hagyatékából. Az ő etikaija, a mennyire ismerjük, jóformán egészen kulturatörténet, a szó legfelső értelmében.

A mi a kultúra történetét és általában a történeti tudást illeti, Kármán ezen a téren kétségkívül a legtanultabb ember volt Magyarországon. Rengeteg tudása pedig nem volt enciklopedikus, mindig a maga céljai számára olvasott és tanult; e célok pedig igen magasak, majdnem mindent átfogók voltak. Semmi nemzeti elfogultság nem bántotta. Mindent a magyarság számára és érdekében, volt a jelszava, de mindenünnen! Ő, a ki fiatal korában csak Németországot ismerte és oda járt iskolába, később a legbámulatsabb ott-honosságot szerezte az angol, francia, amerikai oktatásügyben és kulturában. Az illető nemzetbelieket is meglepte mély és széles ismereteivel. A tudományos gyakorlat számára pedig megteremtette a gyakorló főgimnáziumot, a hol közvetlenül hatott a fogékony tanárjelöltek lelkére és megmutatta, hogy eszmét lehet és miként lehet megvalósítani. Ez volt legeredetibb és legméltóbb alkotása, tulajdonképen egészen eredeti, a világon egyedül álló, mert a német mintákat is maga meghaladta. Ezért támadták meg legtöbbször olyanok is, kiknek halát kellett volna érezniök, t. i. ottani tanítványai. De némelyek nem tudták neki megbocsátani, hogy gondolkodtatni akarta őket azokon a problémákon, melyek azelőtt magyar tanárnak eszébe se jutottak. De leghebbe tanítványa, a kiváló képzettségű Waldapfel, még ma is magasan tartja a lobogót, melynek méltóbb zászlótartója kevés van az országban.

Ha az ember Kármánról beszél, oly utra tér, melynek hosszát és irányát nem lehet egyszerre áttekinteni. Egységes út, mégis magasba visz és a világra nyit perspektívát. Csak kevesen vannak, a kik őt igazán megértik. A legtöbb ember, kivel érintkezett, különösnek, makacsnak, dogmatikusnak tekintette, holott az ideálok embere volt, a ki rajongott az igazságért. Tegyük tanúságot mellette, hogy szelleme el ne vesszen körünkben!

Alexander Bernát.

MIT IGYEKEZTEK MEGMENTENI AZ OROSZOK ELŐL MENEKÜLŐ LAKOSOK.

Balogh Rudolf, a harostérre kiküldött munkatársunk felvételei.

1. A Drina völgyéből. — 2. Nikita kórházat látogat. — 3. Szerb patrul jelentést ad át. — 4. A szerbek ágyút vontatnak a Drinán.

MONTENEGRÓI TÁBOR.

KÉPEK A BALKÁNI HAROSTÉRRŐL.

PIROTI UTCZA. — Müllner fényképe.

A PÁRBAJ.

Regény az orosz katonai életből.

Irta Kuprin Ivánovics Sándor.

(Folytatás.)

De Romasov számára kárba veszett az édes üdülésnek ez a gyönyörűsége, a fogsága miatt. Nagyon korán kelt, aztán minden igyekezete ellenére sem alhatott el. Lomhán öltözködött fel, kedvetlenül itta meg teáját, sőt egyszer reáfordult Hainánra is, ki szokott jókedvével, vígan és esetenül futkosott köröskörül, mint egy vizslakölyök.

Romasov szürke, kigombolt litekájában, fel s alá járt a kis szobában, megbotlott az ágy lábában és beleütötte könyökét a rozoga, poros állványba. Másfél esztendő óta most esett meg rajta e szerencsétlen, véletlen körülmény folytán, hogy egyedül maradt önmagával. Azelőtt nem tehetette a szolgálat, a zsúrra való meghívók, a kaszinóbeli estélyek, a kártya, a Petersonéknál való látogatások, a Nikolajevéknél töltött esték miatt. Néha, mikor nem volt semmi dolga, s gyötörte a télen és az unalom, mintegy önmagától való félelmében elszaladt a klubba vagy ismerőseihez vagy éppen csak az utcára, míg összetalálkozott valamelyik nőten bajtársával — s a dolognak mindig egy nagy ívű lett a vége. De most keservesen gondolt reá, hogy egy egész magányos nap vár reá és saját-szerű, alkalmatlan és kelletlen gondolatok rajzottak az agyában.

A városban misére harangoztak. A belső ablakon át, melyet még nem távolítottak el, behallatszott Romasovhoz a kisharang elragadóan bánatos, csengő-bongó szava.

Közvetlenül az ablak előtt volt a kert, s az ablaktól jobbra, a kerti ajtón át, belátszott a fekete, piszkos utcának egy darabja s az utca innenső oldaláról egy kerítésrész. E kerítés mellett haladtak el lassan a járókelők, óvatosan kerülve ki az apró töcsák vizét. Ezeknek még előttük van az egész nap, gondolta magában Romasov és követte őket irig pillantásaival, azért is nem sietnek. Egy egész szabad tavaszi nap!

És egyszerre elfogta az a türelmetlen, szenvedélyes kívánság, hogy bár mindjárt felöltözhethetne és kimehetne a szobából. Oly erővel ragadta meg ez a vágy, hogy majdnem sírva fakadt. Nem a kaszinóba kíváncsított, mint máskor, hanem csak az utcára, a friss levegőre. Eddig szinte nem ismerte a szabadság értékét s most maga is csodálta, mennyi boldogságot rejt magában az az egyszerű lehetőség, hogy az ember oda mehet, a hova akar, a nélkül, hogy arra gondolna, mi következik azután. Ez a lehetőség egyszerre nagy ünnepnapként tűnt fel a belső világában.

S ugyanakkor eszébe jutott, hogy kicsiny

gyermek korában, még mielőtt iskolába küldötték volna, azzal szokta megbüntetni anyja, hogy lábánál fogva vékony fonállal az ágyhoz kötötte, ő maga pedig elment hazulról. S a kis Romasov órákosszáig ült ott engedelmesen. Egész nap egy pillanatig sem gondolt arra, hogy elmenjen hazulról, a mihez az kellett volna, hogy leereszkedjék az ereszcatornán az emelet-ről; máskor nem egy izben szökött meg ezen az úton és szaladt a katonabanda után Moszkva túlsó végéig, vagy hozzácsatlakozott egy gyász-kísérthez; befőtött, cigarettát lopott anyjától a magánál nagyobb jópajtasok számára, de a fonál! — az a fonál saját-szerű, hipnotizáló hatást tett rá. Fél, erősebben meghúzni is, hogy valamiképpen el ne szakadjon. Nem volt az büntetéstől való félelem, bizonyára lelki-ismeretesség és megbánás sem volt az, csak éppen hipnózis volt.

Most pedig itt ülök, mint egy diák, mint egy kis fiú, kinek megkötötték a lábát, — gondolta Romasov, s fel s alá téngergett a szobában. Az ajtó nyitva van. Mehetek, ahova akarok, tehetem, a mit akarok, beszélhetek, kacaghatok — s mégis itt ülök a fonál végén. Én vagyok az, a ki itt ül, én, én.

Az ajtó nagy robajjal kinyílt és Hainán betoppant a szobába. Egyik lábáról a másikra szökött s úgy mozgatta a vállát, mintha tánczolna. S közben így kiáltott:

— Hadnagy úr, a kaszinószolga nem ad cigarettát. Azt mondja, Szkrjabin hadnagy nem engedte meg, hogy hitelt adjon neked.

— Ördög vigye! — szaladt ki Romasov száján. — No, eredj már, eredj... Hogyan maradjak itt én cigarettára nélkül... No de mindegy, elmehetsz, Hainán!

Mire is gondoltam csak az imént? — kérdezte magában Romasov, mikor magára maradt. Elvesztette gondolatainak fonálát, s mint-hogy nem szokott következetesen gondolkodni, nem találta meg mindjárt. Mire is gondoltam? Valami fontos és szükséges dologra... Hopp, vissza kell térnem... fogságban ülök... az utcán járnak-kelnek az emberek... mikor kicsiny voltam, anyám az ágyhoz kötött... engem... igen, igen... tehát most tovább...

Itt ülök a szobában. Ajtaja nincs bezárva. Ki akarok menni, de nem merek. Miért nem merek? Bünt követtem el? Loptam? Gyilkoltam? Nem! Egy másik, nekem közömbös emberrel beszélve, nem csaptam össze a bokáimat s még mondtam is valamit. Össze kellett volna ütni a bokámat? Miért? Csakugyan fontos az? Csakugyan — az a földolog az életben? Elmulik husz-harminc év, egy pillanat ahhoz az időhöz képest, mely elmúlt létemig és el fog mulni utána. Egy pillanat! Énem kialszik, mint a lámpás, melynek lángját lecsavarták; de a lámpát megint meggyújtják s újra meg újra meggyújtják ismét; de az én

valóm nincs többé. És nincs többé sem ez a szoba, sem az ég, sem az ezred, sem katonaság, sem csillagok, sem földgolyó, sem lábam és kezem zem... Épen csak azért, mert az énem nincs többé...

Romasov annyira elmerült gondolataiba, hogy észre sem vette, mikor Hainán halkán a háta mögé lép és hirtelen előrenyújtja karját a válla fölött. Romasov megrázkódott s halkán felkiáltott ijedtében.

— Az ördögbe, mit akarsz!...

Hainán egy barna csomagocskát tett le az asztalra.

— Nesze! — mondotta bizalmasan és nyájasan, s Romasov érezte, hogy vígan mosolyog a háta mögött. — Nesze cigarettára. Gyűjts rá!

Romasov a kis csomagra pillantott. Az volt reányomatva, hogy: «Trubac» cigarettára, 20 darab ára 3 kopek.

— Mi ez? Minek? — kérdezte ámulatlan. — Honnan vetted?

— Tudom, hogy szeretsz cigarettázni. Ezt itt az én pénzemen vettem. Gyűjts rá, kérlek gyűjts rá. Sebaj, neked adom.

Hainán zavarodottan vágatott ki hanyatt-homlok a szobából és mennydörgő robajjal csapta be maga után az ajtót. A hadnagy reágyújtott egy cigarettára. A szobában pecsétviasz és égett toll szaga terjedt el.

— Oh, te kedves fiú! — gondolta magában Romasov megilletődve. — Én megtámadom, reáfordírok, kényszerítem, hogy este ne csak a csizmámat, hanem a harisnyámat és a nadrágomat is lehúzza. Ő pedig cigarettát vesz nekem a nyomorúságos utolsó garasain. Gyűjts rá, kérlek! «Minek?...» Ismét felállt, hátra-vetette kezét és fel s alá járt a szobában.

Száz legény van a századunkban. Mindegyikük ember, a ki gondolkozik, érez, van különálló jelleme, vannak élettapasztalásai, rokonszenvei, ellenszenvei. Egyáltalán tudok-e róluk valamit? Nem, nem ismerem rajtuk mást, mint az arcuk vonásait. A jobbszárnyon kezdve, ott vannak: Szoltisz, Rjabocsatka, Vedenjev, Jegorov, Jascsisin... megannyi szürke, egyforma arc. Mit tettem arra nézve, hogy lelkesem behatoljak a lelkeikbe, saját valómmal az idegen valóba?... Semmit sem.

Romasov ledől az ágyra és tovább fűzte gyötörő gondolatait.

— Fegyenez, fegyenez! — szólalt meg egy vidám női hang az ablakon kívül.

Romasov felszökött és az ablakhoz rohant. Surocska állt odakinn. Tenyerével védte szemét a viláosságától, közvetlenül az ablakhoz támasztotta kezét, üde arcát és diadalmas hangon mondotta:

— Adjanak valamit egy szegény rabnak!...

Romasov meg akarta fogni az ablak kilincsét, de eszébe jutott, hogy még nem vették le a belső ablakot. Ekkor a vidám elszántság hirtelen támadó rohamában teljes erejéből maga felé rántotta az ablakráját. Az engedett az erőszaknak, recsegve-ropogva levált s a méz és szárny vakolatdarabok tömegét zúdította Romasov fejére. Édes és finom virágillattal teli hús levegő áradt be hirtelen az ablakon.

No lássa! Így kell megtörni a szabadulás útját! — kiáltotta egy kacagó, újjongó hang Romasov lelkében.

— Romocska! Megbolondult? Mit csinál?

Az pedig megragadta az ablakon benyújtott barnakeztyűs kicsiny kezét és vakmerően megcsókolta előbb fenn, aztán lenn a hajlásánál, a gombok fölött levő kis kerek nyíláson. Azelőtt a világot sem merte volna megtenni; de Surocska — mintegy öntudatlanul engedve a férfiúban hirtelen támadt elragadtatás gerjedelmének — nem védekezett csókjai ellen, hanem csak kacagva, csodálkozással teljesen és elfogódva nézett reá.

— Petrovna Alexandra, édes! Hogyan köszönjem meg ezt magának!

— Mi baja, Romocska? Mért örül oly nagyon? mondotta az kacagva, de még mindig nem véve le a kíváncsi szemét Romasovról. — A szeme fénylik. Várjon csak, hoztam cipőt, mint a raboknak szokás. Nagyszerű, édes almáslepenyünk volt ma... Pista jön kosárral.

Romasov, csillogó, szerelmes szemmel nézett reá s nem bocsátotta el kezét — Romocska megint nem ellenkezett — és sebesen mondotta:

— Oh, ha tudná, miről gondolkoztam ma egész reggel... Ha tudná! De arról majd később...

— Igen, később... Itt jön az uram és parancsolom... Engedje el a kezem. Mily különös maga ma, Alekszej Jurij. Még egészen meg is szépült!

Nikolajev az ablakhoz lépett. Zord arcot vágott és nem nagyon szeretetreméltóan köszöntötte Romasovot.

— Eredj, Surocska, eredj, — mondotta a feleségének. — Isten tudja, mi dolog ez. Igazán, mind a ketten megalandultatok. Szép dolog kerekedni a históriából, ha az ezredparancsnok megtudná. Hiszen ő fogságban ül. Isten áldja, Romasov. Nézzen el majd hozzánk.

— Igen, jöjjön el, Alekszej Jurij, — mondotta Surocska is. — Elindult az ablaktól, de mindjárt visszafordult és gyorsan sutgó hangon mondotta:

— Hallja-e, Romocska, nem, ne feledkezzék meg rólunk. Maga az egyetlen, a kívül barátokozom — igen, maga. Hallotta? Csak ne merje többé ily nagyra merésztetni a szemét. Mert akkor nem akarom látni. Kérem, Romocska, ne hitessen el magával semmit. Maga egyáltalán nem is férfi.

VII.

Felnégykor megjelent Romasovnál Fedorovszki hadnagy ezredsegédtszt. Magas, hideg szemű

AZ ELESETT KATONÁK EMLÉKPIRAMISA.

AZ ELESETT KATONÁK PIRAMISÁNAK LÉPCSŐJÉN.

és vállig pödört bajszú, az ezred hölgyeinek kijelentése szerint mutatós fiatalember volt. Főlegesen módon udvarias, de a fiatalabb tisztekkel szemben szigorúan hivatalos viselkedésű férfiú volt; nem barátkozott senkivel és túlságosan nagy véleménynyel van saját szolgálati helyzetéről. A századparancsnokok nagyon kedvesek voltak hozzá.

Belépve a szobába, gyors pillantást vetett körül Romasov egész nyomorúságos berendezésén. A hadnagy, ki éppen az ágyán hever, gyorsan felugrott s elpirulva kezdte hamarosan begombolni a litekáját.

— Az ezredparancsnok megbízásából jöttem önhoz, — mondotta Fedorovszki száraz hangon. — Öltözzék fel, kérem és jöjjön velem.

— Bocsásson meg... Tüstént jövök... Közönséges ruhában? Bocsánat, egy kissé kényelemben vettem magam.

— Kérem, ne feszélyeztesse magát. Diszkabátban. Engedelmeivel, kissé leülök.

— Oh, bocsánat. — kérdezte Romasov gyorsan. — Köszönöm, nem kérek. Siessen, ha lehet.

Leült egy székre, a nélkül, hogy letette volna köpönyegét és keztyűjét, s míg Romasov izgatottan s ingének nem épen kifogástalan tisztasága miatt megzavarodva és elfogódva öltözködött, úgy ült ott az egész idő alatt feszesen és mozdulatlanul, kővé meredt arccal, s a kard markolatára támasztva kezét.

— Nem tudja, miért hívnak?

EGY KIS LEÁNY VIRÁGOT RAK A KATONÁK SÍRJAIRA.

HALOTTAK NAPJA A KATONA-SÍROK KÖZT A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

AZ EZRED FELFEJLŐDIK A TÁMADÁSRA.

AZ ÉSZAKI HARCOZTÉRŐRŐL. — Fantos és Peketo fülvetelei.

valaminek a szaga töltött be, olyanféle illat, minőt a jómódú, rendszerető német családok ruháján és egyéb holmiján szokott érezni az ember. Az előszobában is s alá járva, Romasov több ízben megnézte magát a világos kőrisfárámba foglalt falitükörben, s az arca mindannyiszor visszaszítón sápadtnak, nem szépnak, majdnem természetellenesnek, a vállzinórja pedig piszkosnak tűnt fel előtte.

A szobából kezdetben a mély parancsnoki basszusnak csak tompa, monoton hangjai hallatszottak. Az egyes szavakat nem lehetett megérteni, de a haragos, dübörgő hangjelzésből könnyű volt kitalálni, hogy az ezredes makacs és hajthatatlan indulatában alaposan leteremt valakit. Ez öt percig tartott, aztán Lugovics hirtelen elhallgatott; reszkető, esdeklő hang szólt meg aztán egyszerre, rövid szünet elmúltával, egészen világosan, a legkisebb hangnyalatig tisztán hallotta Romasov a következő elégedetlenséggel és megvetéssel teljes rémes göggel kimondott szavakat:

— Mit mesél itt nekem? Gyermeknek? Asz-szony? Fütyülök a gyermekeire! Ha gyermekeket akar nevelni, gondolja meg előbb, hogyan tarthatja el. Micsoda? No persze, most azt mondja: Bocssáson meg, ezredes úr! Az ezredes úrnak ebben a dologban nincs mit megbocsátania. Nagyon jól tudhatja, százados úr, hogy az ezredes úr most nem állítja önt a bíróság elé, akkor én szolgálatellenes bünt veszek magamra. Önnek nincs helye az ezredben, hanem jól tudja — hol. Micsoda?

Megint egy bátoratlan, esdeklő s oly száraz, kőzárasméltó hang hallatszott, hogy szinte már nem is emberi hang volt. «Szent Isten, mi az?» gondolta Romasov, ki úgy állt a tükör előtt, mintha gyökeret vert volna lába, és nézte, de nem látta a saját sápadt arcát, s úgy érezte, mintha megremegne és szét akarna pattanni a szíve. «Szent Isten, mily borzasztó!..»

A siránkozó hang meglehetősen sokáig beszélt. Mikor elhallgatott, újra megszólalt a parancsnok mély basszus hangjának mennydörgő szava, de most már nyugodtabban és szelidebben, mintha Lugovics könnyített volna haragján a kiabálással és lecsillapította hatalmi szonóját a más ember megaláztatásának látványával.

Szagattottan mondotta: — Jól van. Utoljára. De jegyezze meg, hogy utoljára történt. Megértette? Írja fel a borvirágos orrára. Ha még egyszer hallom, hogy iszik... Micsoda? Jól van, jól, ismerem már az igéreteit. Hogy aztán ne találjak kivétnevalót a századán! Nem század az, hanem disznó-falka! Egy hét múlva eljövök magam és meg-nézem... Azonkívül pedig ajánlom: Mindenekelőtt fizesse ki a legénység zsoldját és számoljon el. Megértette? Holnap minden rendben legyen ám! Mi közöm hozzá? Nem tartozatom, százados. Ajánlom magam.

Valaki tévován csoszogott át a szobán és lábujjhegyen, csizmáját csikorgatva ment az ajtóhoz. De a parancsnok hangja, mely most egyszerre túlszigorúvá vált, hogy ne legyen

mit szemére vetni magának, tüstént megállította:

— Alljon meg, jöjjön csak ide, maga szerencsétlen flótás... Persze, most, úgy-e, szalad a szidóhoz? Váltót ír alá? Oh, te marha, te bivalybonyú... Hogy az ördög bujjék a májadba! Egy, kettő... Egy, kettő, három, négy... Haromszáz... Több nincs. Fizesd vissza, a mikor tudod. Piha, micsoda aljasságokat követ el maga, százados! — kiáltotta az ezredes tele torokkal és a legnagyobb magasságig csigázta fel a hangját. — Ne próbáljon többé ilyet! Aljasság!... Most pedig mars, mars, mars! Az ördögbe, uram, a pokol fenekére. Volt szerencsém!...

(Folytatása következik.)

A HÁBORÚ NAPJAI.

Október 28. A Czartorijáknál küzdő szövetséges csapatok rohammal bevették Rudka falut. Lipót bajor herceg hadseregét a Soserstynnél megfűszert egy erős orosz támadást. Hindenburg hadseregét a Garbunovskától északra a támadást. A szárazlyai temető újra a németeké. A nyugati harctéri nincs lényeges esemény. Az olasz harctéri az Isonzo-harcvonalon újra élénkült az olasz tüze. Az olasz III. hadsereg a Doberdo-fensík elleni támadásait eddig nem ujtotta meg, ellenben az északra hódító csapatok II. hadsereg több esetben folytatta és a flitschi medencéire is kiterjesztette erős állásaink elleni erőfeszítéseit. Egy-egy további hadsereg a Dolomit-harcvonalat és Dél-Tirolt támadta. A Riva-szakaszon előkészített harcok folynak. A Lafrun-fensíken árkokkal nyomul előre az ellenség. A Luzern-védemtől északra egy, a Col di Lana előtt tegnap délután hat olasz roham omlott össze. A Tre Sassi, a Fanes-hadállás és a Travenanzes-völgy északi kijárata elleni támadások, valamint nagy haderő előnyomulása a Mrzli vrhtól délkeletre és Dolje ellen, egy támadás Selától északra, mind nem vezetett sikerre. Canaletól északra megfűszert az olaszok átkelési kísérleteit. A görzi hídfő újra nehéz tűz alatt állt. Meghíusult egy támadás a Monte Sabotino ellen, a Monte San Michele-től északra egy előnyomuló olasz zászlóalj kénytelen volt visszamenekülni fedezékbe ágyú és gépfegyvertűnk elől. A balkáni harctéri a Visegrádtól keletre előnyomult csapataink az ellenséget a Karaula Balvan mindkét partján a határon túlrá vetették vissza az ellenséget. Egy montenegrói dandárnak szárnyaink ellen oldalról intézett támadását visszavertük. Kövess és Gallwitz tábornokok tovább haladnak előre, az elsőnek jobb-szárnya széles arcvonalban átkelt a Kolubara felső folyásán. A németek megmászák a Rudnik-től északra fekvő hegyláncot. Innen keletre ugyanabban a vonalban osztrák-magyar oszlopok a topola—Kragujevaczi út mindkét oldalán nyomulnak elő. A bolgár hadsereg bevette Zajecsárt, Knyazeváczt és eredményesen harcolt a Timok balpartján levő magaslatokon.

Október 29. Az orosz, valamint a nyugati harctéri nincs lényeges esemény. Az olasz harctéri a II. és III. olasz hadsereg újra megkezdte az általános támadást. A gyalogsági támadásokat még sohasem tapasztalt hevessegi tüzei előkészítés előzte meg, mely több szakasz-

ban, különösen a görzi hídfőnél, dobpergészerű tüzeléssé fokozódott. Csapatunkat ez sem tudta megingatni, mindenütt véresen visszavetették az ellenséget s kilyét nélkül megtartották keresztül-kasul lött állásaikat. A hol az ellenség behatolt valamely árokreszbe, haladéktalanul kiverők. A nehéz napot, mely az olaszok teljes kudarcával végződött, nyugodtabb éj váltotta fel. A Dolomit-harcvonalon a Col di Lana előtt két új támadás omlott össze. A balkáni harctéri a Visegrádtól délkeletre fellépő montenegrói zászlóaljakat Drinskónál és a Suha Gorán megvertük. Kövess tábornok hadseregének német csapatai Rudnik vidékére nyomultak elő, a mieink támadásuk közben haránt irányban vágtak keresztül a tartós esőzéstől majdnem járhatatlanná lett lapályokon, elkeveredett harcokban elűzték az ellenséget a Csumisko-magaslatról, rohammal elfoglalták Csumics templomát és a falut. Gallwitz tábornok hadserege Lapovónál átkelt a Lepenicsán és Svilajvácztól délkeletre nyomul előre. A bolgár I. hadsereg elfoglalta Pirotot, arcvonaluk előtt az ellenség megkezdte a visszavonulást.

Október 30. Czartorijáknál a szövetséges csapatok támadásukat folytatva a szivósan védett faluk egész sorozatát ragadták el, mintegy 1000 orosz elfogtak. Hindenburg hadseregét Mitautól északra visszautasított két erős orosz támadást. A nyugati harctéri nincs lényeges esemény. Az olasz harctéri a nap a görzi hídfőtől északra szembetűnően csendesebben folyt. Csak a tolmecsi hídfő védőinek kellett egy erősebb támadást visszautasítani. Görz előtt az ellenség tüzei tüzelése estig a leghevesebben folyt. A Monte Sabotino, a Fevmától nyugatra eső hadállásaink ellen, a Podgora-magaslaton minden támadás hasztalan volt. A doberdói fensíken most már a III. olasz hadsereg eddig visszatartott részei is állnak harcban, de a helyzetet ez sem változtatta. A Dolomit-harcvonalon tízszeres túlerővel elfoglalták a Col di Lanán levő előretolt állásunkat. A Tonale-területen is visszavertük az ellenség támadásait. A balkáni harctéri a Visegrád körüli terület megtisztítása sikeresen halad. Kövess tábornok hadserege a Rudnik mindkét oldalán Grn Milanovác irányába vetette vissza az ellenséget. A Csumics-fensíken egy napi járásra Kragujevacztól északnyugatra az ellenség még a legzavosabbban áll ellent. Lapovótól délnyugatra német zászlóalj a Starzevica-magaslatot támadják. Az ellenség Szerbia északkeleti részén mindenütt visszavonul. A bolgárok a Timok felől üldözik. Knyazevácztól délnyugatra behatoltak a Tresibaba Planinán levő szerb állásokba.

Október 31. Strypa-harcvonalunk ellen az oroszok fokozott tevékenységet fejtenek ki. Különböző szakaszokon erős tüzei tüzei; egy helyen a Strypán való átkelési kísérletüket tüzei tüzei megfűszert. Támadásaink Czartorijáktól nyugatra lépésről-lépésre tért hódítanak. Hindenburg hadseregét központosított tüzeléssel rákényszerítette az oroszokat Plakamen helység kiürítésére a Missa északi partján. A nyugati harctéri Neuville-től délkeletre bajorok 1100 méter ki-terjedésben elfoglaltak egy francia állást. A Champagneban Le Mesnil-től északra egy messze kiszögellő árokresz a franciák kezébe került. Táhure mellett a németek rohammal elfoglalták a Butte de Táhuret. Az olasz harctéri az olaszok megfűszert támadásait a tolmecsi és görzi hídfők, valamint a doberdói fensík több pontja ellen. Csapatunk mindenütt állásaik birtokában maradtak. A tirol harcvonalon a Tonale-szakaszon

ismét véresen vertük vissza az ellenség támadásait. A Col di Lana főhadállása birtokunkban van. Visegrádtól keletre csapataink szerb területre nyomultak elő. Kövess tábornok Valjevótól délre előnyomuló hadoszlopai Razanánál visszafűzték az ellenség lovasságát. Közvetlenül Gorni-Milanovácztól északnyugatra osztrák-magyar csapatok rohammal vettek be több nagy haderőtől megszállt ellenséges hadállást. Itt négy löveget és három löszerkocsit zsákmányoltak. A 46. számú osztrák (Egerländer) népfelkelő zászlóalj illeti a sikereit fő érdeme. Egyidejűleg német csapatok északra és északkeletre harcolva elérték Milanováczt és benyomultak a városba. A mi csapataink támadása is mindenütt tényrevaló jár a Kragujevacztól északnyugatra fekvő területen. A Lapovótól délnyugatra emelkedő Strazevica-magaslat a németek birtokában van. A bolgárok üldözés közben mindenütt nyugat felé nyomultak elő. Slatinánál, Knyazevácztól nyugatra, az ellenség tegnapelőtt még ellenállott; újabb hír nincs. Ugyanabban az időpontban egy Pirotból kiküldött bolgár hadoszlop Vlasotincehez közeledett.

November 1. A Szczara mentén egy éjjeli támadást heves kizitusa után visszautasítottunk, hasonlóképpen a Kormin-arcvonalon. Az északkeleti harctéri októberi zsákmányunk: 2600 fogoly, 44 géppuska, egy ágyú, stb. Lipót bajor herceg hadseregét Baranovicztól keletre visszavert egy orosz éjjeli támadást. Hindenburg hadseregét a tuckum—rigai vasutvonalon mindkét oldalán támadó csapatai a következő vonalat érték el: Raggasem—Kemmer—Jaunsen. Itt s Dünaburgnál s a Drysviaty-tól északra meghíusították az oroszok támadásait. A németeknek az oroszok ellen küzdő seregei október folyamán 21,101 foglyot ejtettek és 68 géppuskát zsákmányoltak. A nyugati harctéri a németek Táhurenél visszaverték a franciák ellentámadását, s a Butte de Táhure szilárdan kezükben van. A két utolsó napon mintegy 1300 foglyot ejtettek. Combresnél heves közelharcok voltak. Az olasz harctéri az ellenség irris csapatokkal is megerősített támadása lankadni kezd. A doberdói fensíken nagyobb, több más helyen gyengébb erőkké meg előretörték hiába, de támadásuk már nem általános. Az október második felében lezajlott harcokban az olaszok veszteségét hadvezetőségünk legalább 150,000 emberre becsüli. A balkáni harctéri a nagy Moravától nyugatra levő területen a szövetséges haderők helyenként heves utóvédharcok árán elérték a Milanovácztól és Kragujevacztól

délre és délkeletre emelkedő magaslatokat. Ma reggel hét és nyolc óra között a kragujevaczi arzenálra és kaszányára kizűzték az osztrák-magyar és röviddel utóbb a német lobogót. A Morava és a Resava közötti szögletben német csapatok heves harc után elfoglalták a vidéket uráló Trivunovo Brdo-magaslatokat. Bolgár haderők a Paracin felé vité von Planicizától nyugatra és a Nisava völgyében Bela-Palánktól nyugatra elfoglalták a magaslatokat. Kövess tábornok német és osztrák-magyar csapatainak eddigi összes zsákmánya: 20 tiszt, körülbelül 6600 főnyi legénység, 32 ágyú, 9 géppuska, több mint 30 löszerkocsi, egy fényszóró, sok fegyver, sok tüzéségi löszér és nagyon sok gyalogsági löszér. Ezenkívül 45 régi, vagy szétrobbant ágyú csővét zsákmányoltuk.

November 2. A Strypa vidékén a harcok folynak. Az ellenség nagy haderővel támadott és Bieniavánál mélyentagolt rohamoszlopokkal betört állásainkba, ártalékjaink azonban visszavetették. 2000 orosz elfogtak. A Strya alsó vidékén az oroszokat nagyobb szoritottuk vissza. Hindenburg hadseregét a támadása a tukum—rigai vasutvonaltól délre az Aa mindkét oldalán halad előre. Dünaburg előtt orosz támadásokat vertek vissza. A nyugati harctéri csak tüzéségi harcok. Az olasz harctéri a görzi szakaszon újra heves harc folyt, melyben több a tirol és karintiai harcvonalakról oldalirányított gyalogdandár is vett részt. Az ellenség ez erősítéssel minden áron át akart Görzről törni. A tegnapi támadások nemcsak a görzi hídfő, hanem a Plava körül és a Monte San Michele mindkét oldalán fekvő terület ellen is irányultak. Az olaszokat, kik az összes eddigieket messze fölműlő veszteségeket szenvedtek, visszavertük. A Podgora-magaslaton egyes árokreszek birtoklást még folyik a harc. A balkáni harctéri csapataink a montenegrói határon számos helyen támadásba mentek át. Elfoglaltuk Troglav és Orlovác határszéli magaslatokat, Aftovácztól délkeletre és Bilecztől északkeletre a Vardaron levő magaslattal állat, mely a környéken uralkodik. Visegrádtól délkeletre visszautasítottuk a montenegróiak ellentámadásait. Kövess tábornok hadserege elérte a Popsegától északra levő területet és áthaladt a Csacsak—Kragujevac vonalon. Gallwitz tábornok hadserege a Kragujevacztól keletre és Sogodínától északra fekvő magaslatokon harcban áll.

November 3. A Strypa-menti harcok még folynak. Az oroszok erősítéseket állítottak harcban. Bucacztól északkeletre az oroszok támadása tü-

zünkben összeomlott. Bieniavától északra egész nap heves harc folyt Sienikoveze község birtoklást. Az osztrák-magyar csapatoknak a tegnapi jelentésben említett ellentámadása változó szerencsével folytatott küzdelem után a délutáni órákban azzal végződött, hogy az oroszokat elűztük a faluból és a majorból. Ejjel új orosz erői támadtak, úgy hogy néhány házcsoportot újra elvesztettünk. Ma tovább folyik a harc. A Sienikoveztől északra fekvő tó körül is harcolnak. A Linsingen tábornok vezérlete alatt álló osztrák-magyar és német haderőből alakított áttörő csoport Bielgovnál, Czartorijáktól nyugatra betört az oroszok főállásába. Hindenburg hadseregét a Illuxtól és Gorbunovkánál visszaverte az oroszok támadásait. A nyugati hadszínterén nem volt jelentős esemény. Az olasz hadszínterén az olaszok megszállás nélkül folytatják Görz ellen irányuló erőfeszítéseiket. A Plava-harcvonalon, bezárólag a doberdói fensík északi szakaszán, tegnap újra igen nagy haderő támadott. Mindenütt visszavertük. E harcokban több olasz ezred létszámának felét veszítette el. A balkáni hadszínterén a Montenegro ellen küzdő osztrák-magyar csapatok rohammal elfoglalták Aftovácztól délre az ellenséges területen fekvő Bobija-magaslatot és még három más hegycsúcsot, melyet a montenegróiak szivósan védtek. A Bobija-hadállás elleni rohamnál egy 12 centiméteres, az olaszoktól származó ágyút zsákmányoltunk. A Szerbiában küzdő szövetséges haderő egy osztrák-magyar hadoszlop bevonult Uzszicébe. Más cs. és kir. csapatok Csacsaktól délre és délkeletre állnak harcban. A Csacsaktól Kragujevacba vezető úttól délre, Kragujevacztól délkeletre, valamint Jagodinától északra és északkeletre fekvő magaslatokon osztrák-magyar és német csapatok támadásai az ellenség legzavosabb ellenállása dacára mindenütt tört nyerne. Kragujevacban 6 ágyút, 20 ágyúcsövet, 12 aknavetőt, néhány ezer pusztát, sok löszert és egyéb hadianyagot zsákmányoltunk.

A „Jó Pajtás, Sebők Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb, november 7-iki számába Lévy József, Radó Antal és Fövenyessy János irtak verset, Sebők Zsigmond vidám történetek mond el Dörmögő úrról s egyszerűen folytatja A Tamásnyak csillaga című regényét, Faragó Géza szép képen rajzolta meg a hadi tengerészt, Lakatos László a bolgárokról ír, egy cikk ábrákkal megtanít arra, hogy kell a katonának télire való meleg holmit kötni. Krúdy Gyula folytatja A szor-

LOHR MÁRIA
(KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb, csipkésítő, vegyítítő és kefmestű gyártó intézete.
Fűzők: II. Fő-ut. 27. IV. Eke-ut. 6. Szeksmet-ut. 14. V. Harmad-ut. 4. VI. Teréz-körút 39. András-ut. 18. VIII. József-krt. 2.
GYÁR ÉS FÜZLET:
VIII. Baross-ut. 85.
Telefon: József 2-37.

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI. Andrássy-ut. 21. és minden könyvkereskedésben megrendelhető:
MIKSZÁTH KÁLMÁN ÉLETRAJZA
Irta VÁRDAI BÉLA
A nagynevű író egyetlen részletesebb élet-rajza. Mikszáth arcképével díszített csinos kartonkötésben.
Ára 2 korona 50 fillér.

KNUTH KÁROLY
mérnök és gyáros
Cs. és kir. fensége József főh. udv. száll.
Gyár és iroda: Budapest, VII. Garay-ut. 10.
Központi víz-, lég- és gőzfűtés, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, földméri elő-irányzatok gyorsan készítenek. ::

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek alániják
ROZSNYAI VILÁGHÍRŰ VASAS CHINABORÁT
melynek kitűnő voltát mindenki elismeri. Kitűnő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmulja. Milleniumi nagy eredménnyel kitüntetve! Számos kiállításon díjazva. — Kis palack 2 korona 60 fill., nagy palack 3 korona 80 fill.
Készíti:
ROZSNYAI MÁTYÁS
gyógyszeriára, Arad, Szabadság-ter.

Olvassa a hirdetéseket

Legtökéletesebb emésztő és elpor.
DIGESTOL
Kapható 2 koronás dobozokban minden gyógyszerár- és drogeriában.

Rendeléseknél szíveskedjék lapunkra hivatkozni.

Óriási hangverseny-beszélőgép
hatalmas hanggal csak 30—40 korona. Egész éjjel kivételben 60 K-tól feljebb.
Wagner „Hangszer-Király”
Bpest, József-körút 15.
Ügyeljen a „Wagner” névre, mert könnyen tévedhet. — Kérje kényelmes árjegyzékünket. — Megrendelések ellátásig készen állunk.

Graf Esterházy Ferenc
madalmi pezsgőgyára
Tata.
LAODALMAS. Deim szec. ALDOMAS. Sec. BILLIKOM. extra dry. VIN NATURE. Brut.
VEZÉR KÉPVISELET és RAKTÁR
GRÓSZ BERNÁT
BUDAPEST
V. RUDOLF. RAKPÁR 8. Telefon: 44-38.

galmas Berta című regényét. A rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker. Egyetem-utca 4.)

HALÁLOZÁSOK.

Hősi halált haltak: WEBER EDE honvédezeres, a 81-ik honvédegyezred parancsnoka az olasz harctéren szerzett súlyos sebesülése következtében 57 éves korában. — FISCHER KÁROLY szigorló mérnök, a 6-ik honvéd huszárezred tartalékos hadnagya, 27 éves korában hosszabb betegség után a szibériai Semipalatinszkban. — BERCHOLD ANTAL gróf, a Vilmos német trónörökös nevét viselő 18. számú jászhuszárezred zászlósa, az északi harctéren, Wollnya mellett, 20 éves korában. — Mezőcsáti KRISTON KÁLMÁN joghallgató, az 5. gyalogezred hadapródja, az északi harctéren szerzett betegségében 21 éves korában, Munkácsan. — Dr. KRISTÁLY ELEMÉR ügyvédjelölt, a Rifli honvédegyezred hadapródja, a galicziai harctéren szerzett súlyos sebesülésében 25 éves korában, Nagyváradon. — SCHARFER ANDOR, a 21-ik vadász-zászlóalj vadásza, a San-Martino mellett lefolyt ütközetben 20 éves korában. — SZISZ GYULA orvosnövendék, az 1. honvédegyezred vitézségi érremmel kitüntetett zászlósa, 18 éves korában az olaszok ellen való harcokban.

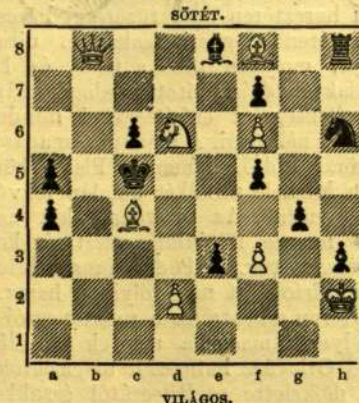
Elhunytak még a közelebbi napokban: OVÁRY LÁSZLÓ, volt negyvennyolcas honvédbandag és a honvédkörházak volt számellenőre a Szent István-kórházban 88 éves korában. — A soproni liceumnak egyik nyug. tanára, a köztisztletben álló THIERING KÁROLY, 82 éves korában. — STEGER ERNŐ, Temesvár egyik legöregebb nyomdatulajdonosa, 92 éves korában. Az elhunyt 60 év előtt alapította a Neue Temesvarer Zeitungot, mely később egybeolvadt a Temesvarer Zeitunggal. — TRY SÁNDOR, nyug. székesfevárosi tisztviselő 81 éves korában, Budapest. — SVINDERMAN BALÁZS, vránjai perjel, ezimzetes püspök, 64 éves korában Zágrábban. — KOROMPAY EDE, nyug. uradalmi főszámvevő 80 éves korában, Budapest. — KATTAUSCH JÓZSEF, magánzó 66 éves korában, Budapest. — SZEBENY GYULA, tb. kanonok, éledekürelti esperes, váradszőlősi plebános, 56 éves korában, Váradszőlősen. — KENESSEI KENESSEY

KÁLMÁN, miniszteri tanácsos, a vasúti és hajózási felügyelőség hajózási osztályának a vezetője, 55 éves korában, Budapest. — ALMÁSSY ÁRPÁD, Komárom város rendőrfőkapitánya 53 éves korában — Kiscsepényi SÁNTA ENDRE, erdőmérnök-gyakornok 24 éves korában, Szabadkán. — STECZINA LAJOS, pénzügyi számvető, 34 éves korában, Székesfehérváron. — Bihari SOMOGYI LAJOS, békés-sámsoni ref. lelkész 89 éves korában Békés-sámszonban.

ÖZV. VEZÉNYI LŐRINCZNÉ szül. Král Hermína, 85 éves korában, Szegeden. — WESTPHALEN-CHABANÉ GRÓFNÉ szül. Auersperg Anna hercegnő, csilagkeresztű hölgy, a Vörös Kereszt gyöngyösi választmányának elnöke, Gyöngyösön. — Rétváti Kovácsics RIZA, a jótékonyaságról ismert urinő 60 éves korában, Ujradon. — ÖZV. LINDNER ERNŐNÉ szül. Jüttner Emilia 63 éves korában Budapest. — RÓNAV MÓRNÉ szül. Pollák Etelka, 50 éves korában Budapest.

SAKKJÁTÉK.

2977. számú feladvány Jaspersen J.-tól, Svendborg.

Világos indul és az ötödik lépésre matot ad.

A 2971. számú feladvány megfejtése Kujters A.-tól.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Vb8 — Bxd5 1. Vg4 — Bxd7
2. Vc6 † stb. 2. Vh4 † stb.
1. — — c2
2. Vb3 stb.

Helyesen fejtették meg: A „Budapesti Sakk-kör” (Budapest). — Hoffbauer Antal (Lőpótdár). — Kintzig Bóbert (Fakert). — Székely Jenő (Győr). — Bácsi Péter (Budapest).

EGYVELEG.

* Préselt burgonya. Egy berlini társaság szabadalmat nyert olyan eljárásra, a mely a burgonyát térfogatának egy nyolczad részére préseli össze. Az ilyen burgonya, nem maradván benne víz, évekig eláll és bármikor épp úgy használható, mint a friss krumpli.

Baka gyerek haza ballag... ez a czime Sas Náci legújabb baka-nótájának, melyben könnyekig meghatón dalolja el a szegény baka győtrelnét és szenvedéseit, míg otthonába tud jutni. Sas Nácinak ezen gyönyörű nótáját Király Ernő énekelte Columbia hangfelvételre, Berkes Béla udvari cigány zenekisértében, gyönyörű széken. A lemez másik oldalán Erőss Béla búváros dala az „Egykrajcáros levélpapir...” című foglalt el. Kapható Wágner a „Hangszer-Király”-nál a világhírű Columbia hangfelvétel és beszélőgép-gyár főraktárában (Budapest, József-körút 15) Lemezműsort kívánatra ingyen küld.

Szerkesztői üzenetek.

Az új czimer. N. B. A monarchia két államának új czimere eddig még a hivatalos lapban sem jelent meg, mert a nagy gondot igénylő klisek elkészítése sok időt kíván. Természetes, hogy közölni fogjuk azt, mielőtt módunk lesz rá.

Nagy János. A történet túlságosan hosszadalmas, holott még rövidre fogva se volna nagyon érdekes. Egyedülállóan. Vajdó tavaszi ígért, stb. A versek érdekes, elmélyedésre hajló lelket árulnak el, de úgy érezzük, az alakító erő nem elég bennük, hogy a mi a lélekben rezeget, művészi alakba hozza. Lehet, sőt reméljük, hogy ez is meg fog jönni.

Budapest, Sz. K. S. Az illető író, a kit ön ismert, csakugyan meghalt évek előtt; keresztneve Viktor volt.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 30-dik számában megjelent képtalány megfejtése: Meddő napok, üres lapok.

Felelős szerkesztő: Holtsz Pál.

Szerkesztőiroda: Budapest, IV., Vármeze-utca 11. Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat. Egyetem-utca 4.

Amputált Ön?

Akar elegáns, a szélnak teljesen megfelelő mulábat v. műkezet? Ez esetben sziveskedjék bizalommal a 35 év óta fennálló, legjobb hírnévnek örvendő KELETI J. budapesti othopádai műintézethez fordulni. :: ::

Keleti mulábat és műkezel, járó és támgépei a legjobbak. ELEGÁNS, KÖNNYŰ JÁRÁS! Kifogástalan technikai kivitel!

Azonkívül gyárt és raktáron tart: Testegyesítő-gépeket, orthopád műfűzőket, Csász. és kir. szabadalm. sérvköteket, haskötőket, gummi-harisnyákat, valamint az összes betegápolási czikkeket.

3000 ábrával ellátott legújabb árjegyzéket ingyen és bérmentve küld:

Keleti J. testegyesítő gyára :: Budapest, IV. ker., Koronaherceg-u. 17. Külön női osztály (női kiszolgálás) Koronaherceg-utca 14—16. szám. ::

Urmánczy Nándorné Szakácskönyve az úri világ izlése.

A könyv ára 3 korona 60 fill.
A szerző könyvének tiszta
jövedelmét a háború árvái
felsegítésére fordítja.

Eltér az eddigi sablonos rendszertől. A mai viszonyokhoz alkalmazkodik. Közel 500 eredeti ételreceptjét a szerző maga próbálta ki és a kiutána csinálja biztosra mehet. Főszempontja: takarékoság, izletesség, egészség. Kiállítása művész: címfelelő Glatte Gyula festőművész rajzolta.

Franklin-Társulat kiadása.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrássy út 21.

A VEZÉRKAR

is elismeréssel adózik vitéz katonáinknak, akik a haza védelmében csodákat művelnek. Ehhez a csodához csak egy fogható, az a hatás, amit a

DIANA SÓSBORSZESZ

gyakorol az emberi testre. A szervezetet felfrissíti, az izmokat acélosítja teszi! A valódi Diana sóbszresz úgy külsőleg bedörzsolésekre, mint belsőleg csukorra vagy vízbe cseppentve, használható. — Rögtöni fájdalomcsillapító, frissítő, hűsítő háziszser. Első segítség a házban.

Mindenütt kapható!

ÁRA 60 FILL.

Főelárusító: Diana Kereskedelmi Részv.-Társaság eladási osztálya, Budapest, Nádor-utca 6. szám.

NIMRÓD

Képes vadászati és versenysport ujság.

.. Rendelésnél sziveskedjék lapunkra hivatkozni ..

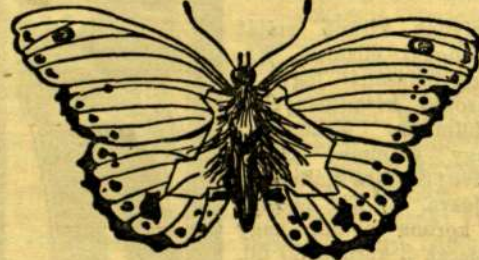
Minden számában sok érdekes vadászati fénykép-felvétel közöl. Szakszerű cikkeket ismert íróink írják. Rovataiban minden vadászati ügyben felvilágosítást kap az olvasó és az összes bérbeadó vadászterületek árverésének idejét közli. A díszesen kiállított lap havonként háromszor jelenik meg és előfizetési ára félévre 6 kor.

Mutatványszámot a kiadóhivatal szivesen küld Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

A Magyar Könyvtár szenzációs száma!

Álszaháll vagy paróka az emberi csak akkor teszi felismerhetetlenné, ha egyszerűsminé a szemöldökeit is megváltoztatja. Az átöltözésnél a homlok és a koponyarész is fontos szerepet játszik. Ha összehasonlítjuk a két első képet, azonnal észrevehetjük, mennyire megváltoztatja az arcot a szemöldökhöz sürüstése és a homlokba fésült haj hátrastmílása. A 3. kép azt a változást mutatja, a melyet álszaháll és paróka idéz elő.

Ez a pillangó egy várnak a körvonalait és az ott lévő árnyak elhelyezését és minőségét ábrázolja. A szárnyakra rajzolt jelek a vonalak között nem jelennek semmit, a vonalakra tett pontok azonban pontos felvilágosítással szolgálnak az árnyak fajtájáról és nagyságáról.

Ujabb példa arra, hogyan változtathatja meg az ember a külsejét. Az átöltözés két pillanat alatt történt.

A hadikémekről általában és különösen az angol kémrendszer titkairól

rendkívül érdekfeszítő leleplezéseket tartalmaz a „MAGYAR KÖNYVTÁR” legújabb füzeté:

EGY ANGOL ALTÁBORNAGY KÉMKEDESE

SIR ROBERT BADEN-POWELL ÖNVALLOMÁSAI

ÁRA 60 FILLÉR.

FÉNYES LÁSZLÓ,
LANDAU BÉLA,
SZÉP ERNŐ
KÖZLEMÉNYEIT

és az 1914. évi novemberi és decem-
beri harctéri eseményeket tartalmazza

A VILÁGHÁBORÚ
NAPLÓJA

NEGYEDIK FÜZETE,

A MAGYAR KÖNYVTÁR ÚJ SZOROZATÁBAN.

Ára 60 fillér.

MINDENÜTT KAPHATÓ.

A VÖRÖS KERESZT

(A genfi egyezmény ismertetése).

Írta:

MOLNÁR VIKTOR

nyug. államtitkár

Ára 60 fillér.

Megjelent a Magyar Könyvtárban.

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI. ker., Andrásy-ut 21. sz. és minden
hazai könyvkereskedésben megrendelhető

SHAW BERNARD

CASHEL BYRON
MESTERSÉGE

Fordította
BENEDEK MARCELL
Ára 4 korona

SUDERMANN

ENEKEK ÉNEKE

Regény két kötetben

Fordította
SEBESTYÉN KÁROLYNÉ
Ára 8 korona

Most jelent meg!

DIPLOMÁCIAI OKMÁNYOK

Bevezette és összefüggésük szerint feldolgozta

Dr. NÉMET ALFRÉD

miniszterelnökségi miniszteri titkár.

Az osztrák-magyar vöröskönyv,
a német fehédkönyv, az angol
kékkönyv, a francia sárgakönyv,
az orosz narancssárgakönyv, a
belga szürkekönyv és a szerb
kékkönyv hivatalos okiratai. ::

E munkának nagy érdekessége
abban van, hogy a háború küszö-
bén lefolyt diplomáciai akciók ok-
mányait összefüggésük szerint cso-
portosítja és magyarázza, ami által
mindenki világos képet nyer a világ-
háború okairól és előzményeiről.
:: Terjedelme 630 oldal. ::

E mű teljes anyagát adja az összes
hatalmak diplomáciai aktagyűjtemé-
nyeinek, melyek egész terjedelmük-
ben még magyarul meg nem jelentek.
Különös aktualitást nyer az elkövet-
kezendő béketárgyalások idején, mert
a tárgyalások egyik kiindulópontjául
az okmányok fognak szerepelni.

Ára 8 korona.

Franklin-Társulat kiadása.

Mindenütt kapható.

Mikszáth Kálmán munkái a „Magyar Könyvtár”-ban

Jó palócok. Elbeszélések és
rajzok róluk K 1.20
Tót nyafiak. Elbeszélések K 1.20
Szent Péter esernyője. Re-
gény 2.80
Prakovszky, a siket kovács.
Elbeszélés 1.20
Az új Zrínyi-lászló. Szatirikusrajz
Beszterce ostroma. Egy kü-
lönöz ember története 2.40
A németke és egyéb elbe-
szélések 1.50
Kisérlet Lublón 1.20
A gavalterek. — Ne okos-
kodj Pista! 2.—
Egy választás Magyarorszá-
gon, vagy a körtélyesi csíny 2.40
Tíz kötet, a szerző dombor-
nyomású képével díszí-
tett piros vászonkötésben K 18.30

Ezen könyvek megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 21. sz.

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest,
VI. ker., Andrásy-ut 21. sz. és minden
hazai könyvkereskedésben megrendelhető:

LAGERLÖF ZELMA

GÖSTA BERLING

Regény két kötetben

Fordította
BENEDEK MARCELL
Ára 8 korona

LAGERLÖF ZELMA

AZ ANTIKRISZTUS
CSODÁI

Regény két kötetben

Fordította POGÁNY KÁZMÉR
Ára 6 korona

46. SZ. 1915. (62. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 14.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes számn
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A „Világkrónika”-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetéseknél a postailag meg-
határozott viteldíj is eszolandó.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR CSAPATOK ÁTKELÉSE A DRINÁN EGY A PIONIROK ÁLTAL ÉPÍTETT HADIHIDON.

A SZERBIAI HARCZTÉRŐL.